

Lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv módszertanának kidolgozása

Városkutatás Kft.

Hegedüs József

Somogyi Eszter

Teller Nóra

2022. március 1.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány elkészítéséhez nyújtott segítségéért köszönettel tartozunk a szakmai találkozókra és megbeszéléseken résztvevő szakértőknek és terepi szociális munkásoknak, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat regionális vezetőinek és a FETE program szakmai irányításában szerepet vállaló kollégáknak, valamint a statisztikai adatelemzés és modellezés előkészítése során a Magyar Máltai Szeretetszolgálat és a Központi Statisztikai munkatársainak, akik észrevételeikkel segítették a módszertani javaslatok kidolgozását.

Tartalomjegyzék

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	3
ÁBRÁK ÉS TÁBLÁK JEGYZÉKE	4
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
ELŐSZÓ	6
A FELADAT MEGHATÁROZÁSA	6
A FELADAT MEGVALÓSÍTÁSÁNAK MÓDSZERE.....	6
1 BEVEZETÉS	8
2 LAKÁSPOLITIKAI STRATÉGIAI ALTERNATÍVÁK A FETE TELEPÜLÉSEKEN	9
2.1 A BÉRLAKÁSFEJLESZTÉSEK SZEREPE A FETE PROGRAMON ÉS A LAKHATÁSI SZEGÉNYSÉG PROBLÉMÁIT KEZELŐ ESZKÖZRENDSZEREN BELÜL	9
2.2 FORGATÓKÖNYVEK.....	10
3 ADATFORRÁSOK	15
3.1 KVANTITATÍV ADATOK.....	15
3.1.1 KSH adatok a lakhatási szegénységről	15
3.1.2 További adatok a Lechner Tudásközpont adatbázisaiból.....	16
3.1.3 Adatok a FETE települések 1-3. körében	16
3.2 KVALITATÍV ADATOK KÖRE.....	17
4 A FETE PROGRAM BÉRLAKÁSKVÓTÁINAK MEGHATÁROZÁSA – STRATÉGIAI ÉS MÓDSZERTANI KÉRDÉSEK	20
5 A HÁZTARTÁSI SZINTŰ LAKÁSSZEGÉNYSÉG ÉS A TERÜLETI SZINT ÖSSZEFÜGGÉSEI 27	
6 BEAVATKOZÁS TÍPUSOK	31
6.1 A PRIORIZÁLANDÓ LAKÁSHELYZETEK LEHATÁROLÁSA A LAKHATÁSI DIAGNÓZISON BELÜL – AZ ALAPMODELLEK	31
6.2 A BEAVATKOZÁSOK NAGYSÁGRENDJÉNEK BECSLÉSE	33
6.3 A BÉRLAKÁSBERUHÁZÁSOK NAGYSÁGRENDJEINEK MÓDOSÍTÁSA – MÉRLEGELÉSI ALGORITMUSOK A TEREPI ADATGYŰJTÉS ÉS A TELEPÜLÉSEK POZÍCIONÁLÁSA ALAPJÁN	35
7 MELLÉKLETEK	39
7.1 INTERJÚVÁZAK ÉS A TEREPI ADATGYŰJTÉS ESZKÖZE.....	39
7.1.1 Kérdések a döntéshozók részére.....	39
7.1.2 Kérdések a családsegítésben szerepet vállaló szereplők részére	40
7.1.3 Kérdések a jelenlét pont munkatársai (a FETE 1-3. hullámába bevont települések esetén interjú a településen dolgozó szakmai stábbal) számára	40
7.1.4 Kérdések egyéb olyan civil és/vagy roma szervezet számára, amely jelen van a település kirekesztett közösségének életében	41
7.1.5 A lakhatási szakértő adatgyűjtése: a terepi bejárás.....	41
7.2 A LAKHATÁSI DIAGNÓZIS ÉS BEAVATKOZÁSI TERV JAVASOLT SZERKEZETE	41
7.3 A TELEPÜLÉSI KVÓTA ÉRTÉKEI A JAVASOLT MODELLBEN	43

Rövidítések jegyzéke

FETE	Felzárkózó Települések Program
FK	Főkomponens
HEP	Helyi Esélyegyenlőségi Program
KSH	Központi Statisztikai Hivatal
LD	Lakhatási diagnózis
MMSZ	Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület
TEIR	Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer

Ábrák és táblák jegyzéke

1. táblázat A főkomponens elemzésbe bevont változók	20
2. táblázat A településeket jellemző statisztikai mutatók a főkomponens ötödönként	21
3. táblázat A települést jellemző statisztikai mutatók értéke klaszterenként.....	22
4. táblázat Települések megoszlása a klaszterek és a főkomponens alapján képzett ötödök alapján	23
5. táblázat A Pocsaj települést jellemző statisztikai mutatók értéke saját klaszterével összehasonlítva	23
6. táblázat A súlyszámok kiszámítása a főkomponens folytonos értéke vagy a csoport átlag alapján	25
7. táblázat A lakások elosztása az első forgatókönyv alapján a főkomponens alapján képzett ötödök között	25
8. táblázat A lakások elosztása az első forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között.....	25
9. táblázat A lakások elosztása második forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között.....	26
10. táblázat A lakások elosztása második forgatókönyv alapján a korrigált főkomponens ötödök között	26
11. táblázat A lakások elosztása a harmadik forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között.....	26
12. táblázat A bérlakás kvóták FETE régiók szerinti elosztása	34
12. táblázat A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal	36
13. táblázat A bérlakásfejlesztés településhatárokon kívülre történő mobilizálási céljának nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal.....	37
1. ábra A feladat elvégzésének főbb lépései	7
2. ábra A főkomponens eloszlása	21
3. ábra Az alapmodellekhez rendelt beavatkozástípusok potenciális forrásai.....	32
4. ábra A lakhatási diagnózis és beavatkozási terv tematikus dimenziói	35

Vezetői összefoglaló

A FETE program célja az ország 300 leghátrányosabb helyzetű településén tapasztalható társadalmi leszakadási folyamatok megállítása, megfordítása. Ehhez kapcsolódik a 2000 bérlakást létrehozó fejlesztés, amely a **lakhatási problémák kezelésének egyik eszközeként** jelenik meg, amely illeszkedve a FETE programon belüli többi fejlesztéshez **diagnózis alapú**, azaz átlátható és adatokkal alátámasztott elosztási mechanizmusra épül.

A tanulmány a helyi bérlakásfejlesztéseket megalapozó **lakhatási diagnózis és beavatkozási terv módszertanát** dolgozza ki, figyelembe véve, hogy a bérlakásfejlesztési beavatkozás a lakhatási szegénység kezelésének csak egy eszköze.

A tanulmány **öt forgatókönyvet** vesz számba, amelyek a bérlakásfejlesztések alapelveiben különböznek. Az 1. forgatókönyv a bérlakásfejlesztést a lakhatási szegénységben leginkább érintett településekre koncentrálja, a 2. forgatókönyv a bérlakásfejlesztést a jobb helyzetű településekre súlyozza, a 3. forgatókönyv egy „kiegyenlítő” logikán alapuló bérlakásfejlesztést javasol, a 4. forgatókönyv településcsoportok szerinti kvóta rendszert állít fel, az 5. forgatókönyv pedig a mobilizációs irányokat is figyelembe vevő településcsoport-kvóták kialakítását mutatja be.

A társadalmi integrációs hatás és fenntarthatóság szempontjából egy olyan forgatókönyv megvalósítását tartjuk kívánatosnak, amely **a bérlakások nagyobb részét a jobb pozíójú településeken** hozza létre, míg a **lakhatási szegénységgel** nagyobb mértékben sújtott **települések** kisebb mértékben részesülnek a beruházásokból, és akkor is **kifejezetten a legsúlyosabb krízishelyzetek kezelése** céljából. Ugyanakkor felnyitja a jobb gazdasági pozíójú, a FETE települési körön kívül elhelyezkedő városokba való **mobilizációs lehetőségeket**, amely lehetőségekben a **rosszabb pozíójú települések családjai nagyobb arányban** részesülhetnek. A rugalmasabb tervezhetőség és megvalósítás érdekében **településcsoportok kialakítását** javasoljuk, amelyeken belül a bérlakások elosztása és a családok mobilizációja a körülményeknek megfelelően változtatható.

A lakhatási diagnózisok elkészítéséhez szükséges kulcsfontosságú statisztikai **adatok** köre javarészt rendelkezésre áll, ugyanakkor a beavatkozási terv megalapozásához szükséges a települések **terepbejárása**, és a kvantitatív adatokat **kvalitatív adatokkal**, és a diagnózishoz célzottan készítendő helyi interjúkkal kell **validálni és aktualizálni**. Különösen fontos megvizsgálni azokat a releváns település- és háztartásszinten megjelenő tényezőket és folyamatokat, amelyek segítségével a **modellezett települési kvótákat módosítani indokolt**. A helyben történő bérlakásfejlesztés nagyságrendjét növelik a település fejlődését előmozdító tényezők (közlekedés és a helyi gazdaság fejlesztései). Csökkentő tényezők az eladó ingatlanok és az alapvető közművek hiánya, illetve az ingatlanok rendezetlen tulajdonviszonya. A kifelé való mobilizáció lehetőségét korlátozhatja a küldő település vezetésének az ellenérdekeltsége a település lakosság szám csökkenésében, illetve a céltelepüléseken a különböző roma, illetve roma- nem roma közösségek közötti konfliktusok. További korlátozó tényező lehet, hogy a céltelepüléseken erősödhet a szegregáció. Háztartások szintjén a fő kockázatot a támogató háló elvesztése jelenti.

A beavatkozási terv **a lakhatási beavatkozások három fő típusának nagyságrendjét rögzíti** a település igényeihez igazítva, és e három fő feladat, **(a) a kríziskezelés, (b) stabilizálás, valamint a (c) mobilizálás indokolja** a hozzájuk kapcsolódó bérlakásfejlesztés mértékét, kiindulva a települési (településcsoportra meghatározott) kvótarendszerből.

Előszó

A feladat meghatározása

A Városkutatás Kft. a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület által meghirdetett a "Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása beruházás előkészítése" tárgyban megindított ajánlattételi eljárás sikeres ajánlattevőjeként 2022. február 16-ától dolgozik a szolgáltatás elvégzésének feladatán.

A feladat két részből áll, amelyek gyakorlatilag egymással összefüggő munkafázisokat tartalmaznak.

A feladat első része, hogy dolgozzuk ki a lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv módszertanát, és ehhez készítsünk el egy szakértői módszertani kézikönyvet, amely tartalmazza a diagnózis elkészítéséhez szükséges sablonokat, interjúvázatokat, segédanyagokat stb. .

A feladat második része, hogy a szakértői hálózatot készítsük fel a lakhatási diagnózis és beavatkozási terv elkészítésére.

Az elvégzendő feladat első részében foglalt módszertani anyag elkészítésének határidejeként 2022. március 1-jét, míg a kapcsolódó kézikönyv és sablonok határidejének 2022. március 31-ét jelölte meg a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület. Mivel a teljes feladat határideje 2022. március 31., ezért a két feladatot szervesen összehangolva kell megvalósítanunk.

Jelen szállítás a feladat első részében nevesített lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv módszertanát megalapozó anyag.

A feladat megvalósításának módszere

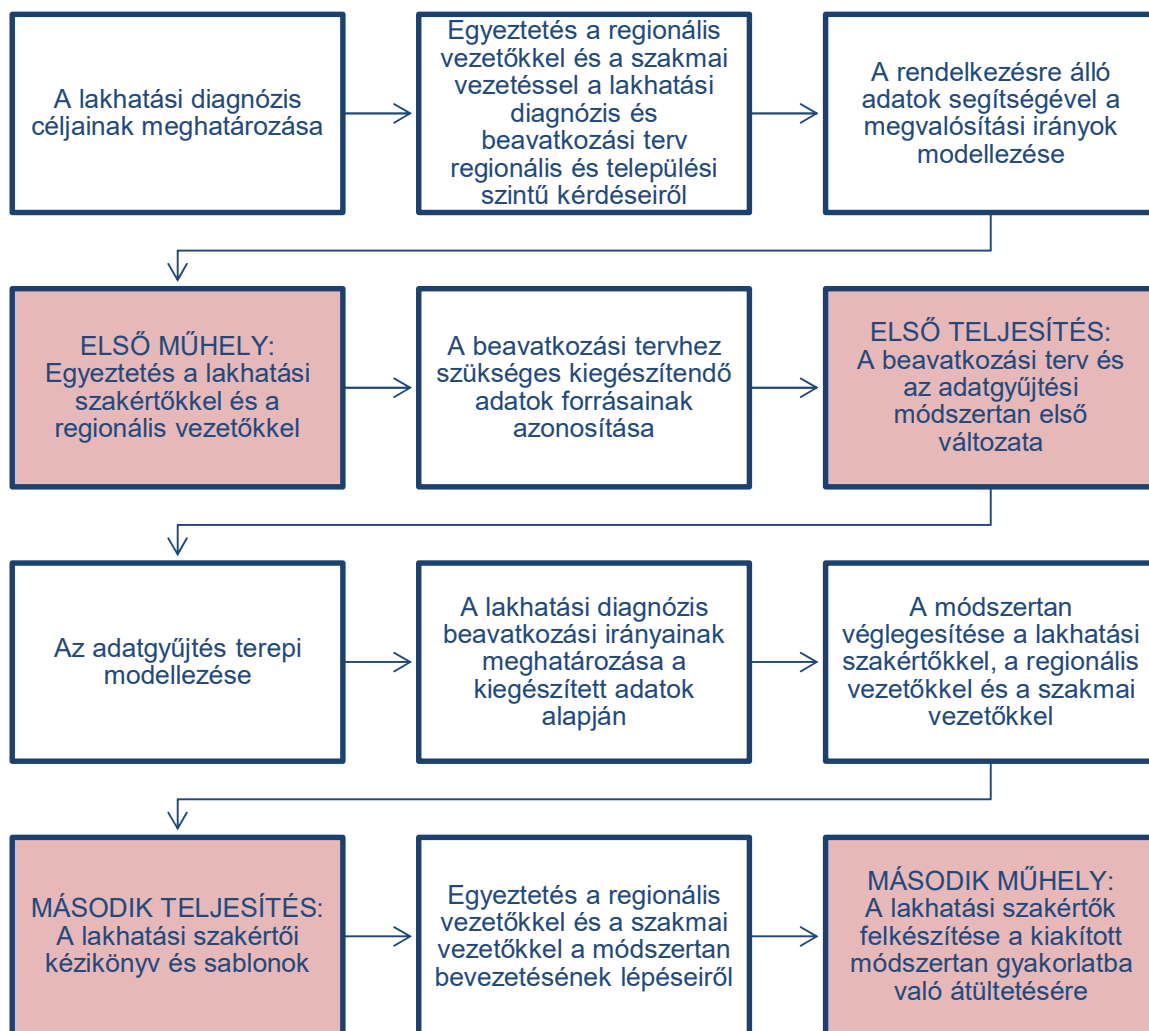
A feladat teljesítésére rendelkezésre álló szűk határidő miatt – az MMSZ-szel egyeztetve – a módszertan és a módszertan gyakorlatba való átültetése, a terepi adatgyűjtéshez szükséges sablonok rendelkezésre bocsátása, valamint a diagnózis összeállítására való felkészítés végül egy szoros párbeszéd és egymásra épülő lépcsőzetes folyamat során készül el.

A szakaszok összekapcsolódása biztosítja azt, hogy megfelelő visszacsatolás érkezzon a tervezési feladat céljairól, azok beépülhessenek a diagnózis módszertanába, ezeket szisztematikusan átvezessük a terepi adatgyűjtés és beavatkozási terv-készítés technikai részleteibe, azaz a folyamat nem csak megalapozott és megvalósítható legyen, hanem azt elfogadják a FETE települések stábjai és a partnerszervezetek is.

Mivel a lakhatási diagnózis és beavatkozási terv módszertanának kialakításában vannak stratégiai döntési pontok, így különösen fontos, hogy a következő munkaszakaszban már az ebben a szállításban felvetett scenáriókról a program irányítóival egyeztessünk, és ezek alapján a legjobb megoldások legyenek kiválasztva és képezzék a kézikönyv alapját, így a kapcsolódó sablonok is megfelelően tükrözzék ezeket a döntéseket.

A teljes folyamatot és legfontosabb szakaszhatárokat a következő ábrán foglaltuk össze.

1. ábra A feladat elvégzésének főbb lépései

1 Bevezetés

A FETE program célja a leghátrányosabb helyzetű településeken tapasztalható negatív folyamatok megállítása, megfordítása. A program lakhatási eleme egy komplex szociális szemléletű lakásfejlesztésként értelmezhető, amelynek két fontos egymással összefüggő eleme van: egyrészt a koncepció, stratégia elkészítése, másrészt a program elfogadtatása az érdekelt felekkel. A folyamat nagyon hasonló az ingatlanfejlesztéshez, ahol a fejlesztő a háttér tanulmányokból, statisztikai adatok elemzéséből, és specifikusan az adott területre készült megvalósíthatósági tanulmányokból indul ki, az eredményeket állandóan ütköztetve szakmai elképzeléseivel. Ezzel párhuzamosan azonban a fejlesztőnek meg kell ismerkednie a terület statisztikailag nem megfogható jellemzőivel, a programban érdekelt szereplők álláspontjával, érdekeivel és egyeztetések során törekedni kell egy közös álláspont kialakítására. A lakhatási diagnózis a szociális fejlesztő eszköze, hogy segítségével kialakítsa a fejlesztési stratégia legfontosabb elemeit és meggyőződjön arról, hogy a beavatkozás mind technikailag, mind társadalmilag megvalósítható-e.

Mint minden elemzésnek, a lakhatási diagnózis kiinduló pontja a statisztikailag, tényekkel alátámasztható folyamatok elemzése és értelmezése a tervezett beavatkozások szempontjából. Ugyanakkor a statisztikai információk (bármilyen részletesek is legyenek) kiegészülnek kvalitatív módszerekkel gyűjtött ismeretekkel, amely alapján kell elkészíteni az adott településre vonatkozó beavatkozási tervet, amely adott településre vonatkozó alternatív beavatkozási eszközöket határoz meg. Ez a dokumentum képezi a cselekvési terv alapját, amely már a projekt következő munkafázisának az eleme.

A Lakhatási diagnózis módszertana tehát a rendelkezésre álló „kemény” és „puha” információk összegyűjtéséhez és értelmezéséhez nyújt segítséget. Meghatározzuk a lehetséges adatok forrásait, elemezzük és valószínűsítjük az információk megbízhatóságát, háttérelmések (KSH adatbázis feldolgozása) segítségével kialakítunk egy szempontrendszert a település szintű lakhatási helyzet értékeléséhez, egyúttal javaslatot teszünk a lakhatási program bérlakáselemének elosztási elveire, felvázoljuk a szakértői megbeszélések alapján kiforruló lehetséges stratégiákat, azok szükséges és elégséges feltételeit, és esetleges kockázatait. A lakhatási diagnózis az adott település egészét elemzi, megkísérel bemutatni a lakhatási helyzet javításának módszereit, de részletesen a program bérlakás elemére koncentrálna.

A módszertani elemzés által felvetett nyitott kérdések tisztázása után a „2000-es bérlakásprogram” tekintetében kialakul egy végleges kvóta rendszer (létesíthető bérlakások száma településenként) és a projekt szakmai és területi irányítóival kialakított település-csoport felosztás. Éppen ezért lényeges, hogy a szakmai javaslatunk fontos eleme, hogy a lakhatási diagnózisok tartalmazzanak egy régiós, területi kitekintést, amelybe bevont települések körét a fenti módon meghatározott településcsoportok alkotják.

A tanulmány szerkezete a következő. A részletesen kidolgozandó helyi bérlakásfejlesztési beavatkozásokat, mint a települési fejlesztések foratókönyveinek egyik eszközét ismerteti a 2. fejezet, amely lefekteti a 2000 bérlakás települések közötti elosztásának lehetséges alapelveit. Ezt követően ismertetjük azt az adatkört, mely segítségével a helyi lakhatási diagnózisok elkészíthetőek (3. fejezet). A 4. fejezetben mutatjuk be, hogy a KSH hat alapváltozója alapján elkészített főkomponens-értékektől függő számítási eljárással hogyan lehet kialakítani a fejlesztési célok kombinációját tükröző kvótarendszert. Az 5. fejezetben a települési szintű bérlakásfejlesztések megvalósíthatóságára ható tényezőket foglaljuk össze.

A 6. fejezet a bérlakásfejlesztés helyi megvalósítását megalapozó beavatkozási terv készítésének módszertani megalapozásával foglalkozik, és rögzíti, hogy a gyakorlatban milyen folyamatot kell követni ahhoz, hogy a településre vonatkozó bérlakás kvótát, a település sajátos körülményeit is figyelembe véve, véglegesíteni lehessen. A mellékletekben a lakhatási diagnózis terepi adatgyűjtéshez szükséges kérdéseket, illetve a beavatkozási tervek javasolt szerkezetét ismertetjük, valamint a javasolt kvótarendszer települési szintű adatait ismertetjük.

2 Lakáspolitikai stratégiai alternatívák a FETE településeken

2.1 A bérlakásfejlesztések szerepe a FETE programon és a lakhatási szegénység problémáit kezelő eszközrendszeren belül

A FETE program az ország 300 legszegényebb, társadalmi és gazdasági szempontból a leghátrányosabb helyzetű kistelepülésén élő mintegy 300 ezer ember életkörülményeinek és társadalmi integrációjának javítására irányul. A FETE program a településeken megjelenő sokrétű problémákat egy komplex, integrált rendszerbe szervezett beavatkozás csomaggal kezeli, melynek csak egyik eleme a bérlakásfejlesztési program. A beavatkozások rendszerében a bérlakásfejlesztés fő célja a lakhatási szegénység kezelése, de szándékoltan vannak településfejlesztési céljai is (pl. településkép javítása, településközpont fejlesztése). Annak azonban alapvetően tudatában kell lenni, hogy a programban tervezett 2000 db lakás bérlakás eleve csak a lakhatási szükségletek töredékét képes lefedni.

A lakhatási szegénység problémája a 300 településen eltérő összetételben és intenzitással jelenik meg. A bérlakásfejlesztések a lakhatási problémáknak helyben csak egyik eszköze lehet, ráadásul a helyi sajátosságoktól függ, hogy milyen problémák megoldására alkalmas. Éppen ezért elkerülhetetlen, hogy a **lakhatási diagnózisok készítése során a lakhatási problémák teljes körűen feltérképezésre kerüljenek és a fő lakhatási problémák kezelésére megfogalmazásra kerüljenek a szükséges lakáspolitikai beavatkozások.** Ez utóbbi a **helyi lakáspolitikai beavatkozások stratégiai irányait jelöli ki, amelybe a bérlakásfejlesztések helyi lehetőségei jól beilleszthetőek.** Fontos hangsúlyozni, hogy a kijelölt lakáspolitikai beavatkozásoknak csak egy része lesz fedezhető a FETE program forrásaiból, más beavatkozásokra hazai vagy esetleg uniós források adnak lehetőséget. Ugyanakkor vannak olyan problémák melyek reálisan az elkövetkező időszakban nem, vagy csak korlátozottan valósíthatók meg (pl. kistelepülések közműfejlesztései), és ezzel, mint korláttal, adott esetben a bérlakásfejlesztésnek is számolnia kell.

Nem csak a lakhatási szegénység mértéke és jellege tér el a 300 településen, hanem a **települések pozíciója is nagyon különböző.** A települések pozícióját alapvetően meghatározza, hogy gazdaságilag mennyire hátrányos térségben helyezkednek el, milyen távol esnek a munkahelyeket biztosító növekedési centrumoktól, és milyenek a közlekedési lehetőségeik. A települések jelentős része csökkenő lakosságú település, de vannak

növekvők is, utóbbiak leginkább a mélyszegénységgel különösen érintett falvakat jelentik. Általánosságban elmondható, hogy a jobb pozíciójú településeken a lakhatási szegénység is enyhébb fokú, mint a kedvezőtlenebb pozíciójúakban.

Éppen ezért **a programnak meg kell határoznia, hogy a bérlakásfejlesztésekkel milyen célcsoportokat és milyen pozíciójú településeket céloz meg.** Mivel egy erősen korlátozott forrással rendelkező programról van szó, ezért **elkerülhetetlen prioritizálások felállítása** a program célcsoportját és megvalósítási helyszínét illetően. A prioritizálás szempontjai az alábbiak lehetnek:

- mely célcsoportok esetében, mely településeken szolgálja a beavatkozás a leghatékonyabban a társadalmi integrációt,
- mely célcsoportok és települések esetében van a legnagyobb igény a lakhatási szegénység kezelésére
- a bérlakásfejlesztés nem csak, mint egy adott település lakhatási körülményének javítását szolgáló eszköz jelenhet meg, hanem a településen kívülre való mobilizáció egyik fontos eszköze is lehet.

Erős leegyszerűsítéssel **két lehetséges célcsoportot** határozhatunk meg:

- viszonylag rendszeres munkával rendelkező, alapvetően jó funkcionális képességekkel rendelkező családok. Ezek a családok valószínűsíthetően relatíve valamennyire jobb lakhatási körülményekkel is rendelkeznek.
- a leginkább rászorult családok: alacsony munkaintenzitással, nagyon alacsony jövedelemmel, komplex szociális problémával rendelkező családok, akik súlyos lakhatási szegénységben élnek.

A **települések esetében** szintén a hasonló elven történő csoportosítás az alábbi két lehetséges típust jelenti:

- jó pozíciójú települések, melyeken a szegregáció foka viszonylag alacsony és közel vannak munkalehetőségeket biztosító városokhoz,
- hátrányos pozíciójú települések, ahol a térségen belül nincsenek munkahelyek és a település rossz közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik.

Mindezeket figyelembe véve a program 2000 **bérlakásának a települések közötti elosztására az alábbi forgatókönyveket** határozhatjuk meg.

2.2 Forgatókönyvek

1. forgatókönyv: A bérlakásfejlesztés a lakhatási szegénységben leginkább érintett településekre koncentrált

Ha ezt az alapelvet érvényesítjük, akkor **a legtöbb bérlakás a legrosszabb helyzetű településeken létesül**, melyek a gettósodó települések, illetve azok a települések, ahol jelentős nagyságú szegregátum található.

A forgatókönyv szerint **a jobb helyzetű települések kisebb arányban, számban részesednek a bérlakásfejlesztésből**, mivel ezeken a településeken a leghátrányosabb helyzetű településekkel összehasonlítva a lakhatási szegénység kevésbé súlyos és a rászorult családok száma is alacsonyabb. Esetleg előfordulhatnak olyan települések, ahol a lakhatási szegénység alapján nem indokolt bérlakás létrehozása, mivel nincsenek olyan súlyos lakhatási helyzetek, amit ez úton kellene orvosolni, illetve az is elképzelhető, hogy a

jobb helyzetű családok a meglévő támogatásokkal javítják a lakhatási helyzetüket (pl. a családok a falusi CSOK segítségével megoldják helyzetüket)

Ez a forgatókönyv impliciten magában foglalja azt is, hogy **a településeken belül a bérlakások nagy arányban majd a legrosszabb lakhatási helyzetűeken kíván segíteni**, akik valószínűsíthetően a legkedvezőtlenebb jövedelmi helyzettel is rendelkeznek. A bérlői összetételben tehát egy jelentős részben az alacsony jövedelműek lesznek, akik csupán a **saját erőforrásukból nem fogják tudni fedezni a lakhatási költségeket**.

Továbbá konzerválja azoknak a kedvezőtlen pozíciójú települések helyzetét, melyek távol vannak a munkaerőpiaci centrumoktól és rossz közlekedési lehetőségekkel rendelkeznek, illetve gyakran a település infrastruktúrája is hiányos. Az új bérlakások fejlesztése növelheti ezeken a településeken a lakásszámot, hiszen sok esetben a túlszűfolt háztartások számára kínál szétköltözési lehetőséget. A bérlakásfejlesztéseknek egyik nem szándékolt hatása lehet, hogy további, a jelenleginél nagyobb fejlesztési igényt generálhat, mind a fizikai, mind a szolgáltatási infrastruktúra terén. Különösen negatív hatása lehet, hogy a legrosszabb helyzetű településeken a népesség további növekedéséhez járul hozzá.

Mindeközben **nem eredményezi az ott élők társadalmi integrációs lehetőségeinek felnyitását**, még akkor sem, ha történnek a helyi gazdaság fejlesztését célzó beavatkozások. A legelmaradottabb térségek gazdaságfejlesztése szükséges és a FETE program integráns részét is képezik ezek az akciók, ám még a sikeres beavatkozások sem fognak valószínűsíthetően olyan foglalkoztatási kapacitásokat eredményezni, melyek a legrosszabb helyzetű települések munkanélküliségi problémáit kezelni képesek.

2. forgatókönyv: A bérlakásfejlesztés a jobb helyzetű településekre koncentrál.

Ez a forgatókönyv **azt az alapelvet preferálja**, hogy azokon a településeken kell a lakásállományt fejleszteni, ahol van munkaerőpiac, illetve ahonnan el lehet jutni olyan településekre melyek kiterjedtebb munkaerőpiaccal rendelkeznek és ahol a szolgáltatások, különösen a közszolgáltatások (oktatási, egészségügyi, szociális) megfelelő mértékben elérhetőek és jobb minőségűek. Vagyis **olyan településekre kell a bérlakásfejlesztéseket koncentrálni, melyek valóban rendelkeznek társadalmi integrációs potenciállal**.

A **legrosszabb helyzetű településeken ekkor csak minimális számban, a legsürgetőbb krízishelyzetek megoldására létesül bérlakás**. Ezen településeknél a cél inkább az lehet, hogy a családok költözési hajlandóságának növelésével, **a program segítse a családoknak a jobb pozíciójú településekre való költözését**. Ez a típusú beavatkozás, ha nem is megakadályozza, de nem járul hozzá, hogy a legrosszabb helyzetű szegregálódó falvak népességszáma növekedjen. Ugyanakkor, a településen kívülre történő mobilizációs folyamatok támogatásával - bár a szegregálódó területeken a lakosság száma csökken-, de a szegregációs folyamatok elmélyülhetnek, hiszen valószínűsíthetően a legkevesebb erőforrással rendelkező, leghátrányosabb helyzetű családok maradnak majd a településen.

A jobb településekre koncentrálódó bérlakásfejlesztés egyben azt is jelenti, hogy a FETE program **célcsoportján belül a relatíve jobb helyzetben lévő családokat részesítjük előnyben**, a bérlakásfejlesztés ennek a csoportnak a lakhatási és egyben társadalmi integrációs lehetőségeinek javítását szolgálja. Ez egyrészt abból fakad, hogy a jobb pozíciójú településeken a társadalmi leszakadás mértéke általánosságban alacsonyabb mint a legrosszabb pozíciójú településeken, továbbá abból is hogy a rosszabb pozíciójú

településeken is feltehetően a jobb helyzetű családok rendelkeznek nagyobb mobilizációs hajlandósággal.

Ugyanakkor a **települések közötti mobilizációs lehetőségek felnyitásával a jobb pozíciójú településeken létesülő bérlakások nem csupán a helyi lakhatási igények kielégítésére szolgál** ebben az esetben, hanem **a bérlakások egy részébe a rosszabb helyzetű településekről elköltöző családok költözhetnek**. Ebben az esetben azonban fenn áll a veszélye annak, hogy a jobb pozíciójú céltelepüléseken, melyek – hiszen a FETE program eleve a kistelepülésekre koncentrált - szintén relatíve az alacsony népességszámú számú települések, erősítheti a szegregációs folyamatokat, illetve új szegregátumok létrejöttének folyamatát indíthatja el.

3. forgatókönyv: Vegyes, „kiegyenlítő” logikán alapuló bérlakásfejlesztés

Az előző két forgatókönyv a két szélsőséges esetet jelenítette meg, melyek vagy csak egy adott településen meglévő lakhatási szegénység szintje, vagy csak egy adott település pozíciója szerint határozza meg a bérlakásfejlesztések lokációját és mértékét. Mint láttuk, mindkét forgatókönyvnek vannak negatív hatásai, éppen ezért felmerül, hogy egy olyan rendszert kellene létrehozni, mely vegyíti a két forgatókönyv szempontrendszerét, miközben a negatív hatásait is megpróbálja minimalizálni.

Ebben a **kiegyenlítő típusú rendszerben a legrosszabb helyzetű, erősen szegregálódó települések kisebb mértékben részesülnek a bérlakásfejlesztésből mint az az adott településre jellemző lakhatási szegénység mértékével arányosan történne, de nagyobb mértékben, mint azt a település pozíciója indokolná**. A fejlesztések maximális mértékének meghatározásakor a fő szempont az lehet, hogy azok ne járuljanak hozzá a népességszám növekedéséhez az adott településen. Ez praktikusnak annak a szempontnak az érvényesítését jelenti, hogy a bérlakásfejlesztések elsősorban az elfogadhatatlan lakáshelyzetek megszüntetésére irányuljanak, tehát fő szabály szerint a bontandó ingatlanok pótlására szorítkozzanak. A túlzásúlt háztartások lakhatási helyzetének javítását szolgáló beavatkozásoknál olyan lépcsőzetes beavatkozási lánc kialakítására kell törekedni, melynek eredményeképpen egy jobb helyzetű család településen kívüli mobilizációja történik meg.

A nagyobb, jobb pozíciójú a települések a forgatókönyv szerint a lakhatási szegénységi szintjüknél nagyobb mértékű fejlesztésekben részesülnek. A létrejövő bérlakások részben az adott települések, részben a rosszabb pozíciójú településekről elköltöző családok otthonául szolgálhatnak majd. Ezekon a településeken arra kell különösen figyelmet fordítani mond a bérlakások számának, mind azok településen belüli elhelyezkedésének tekintetében, hogy a fejlesztések ne indítsanak meg új szegregációs folyamatokat, illetve ne okozzák a meglévő szegregátumok megerősítését.

4. forgatókönyv: Településcsoportok szerinti kvóta rendszer

Az eddigi forgatókönyvekben a bérlakásfejlesztések kvótáinak meghatározásánál település szinten gondolkodtunk, ugyanakkor könnyen belátható, hogy ezek egyértelmű meghatározásának illetve megvalósíthatóságának lehetőségét erősen korlátozzák bizonyos helyi jellemzők, mint például, hogy helyben van-e elegendő, a fejlesztésbe bevonható ingatlan; a legrosszabb pozíciójú településekről hány család hajlandó, képes elköltözni; jobb

pozíciójú mobilizációs céltelepüléseken milyen mértékű fejlesztés valósítható meg, ami még nem generál túlzott mértékű további szegregációs folyamatokat.

Ezeknek a szempontoknak a figyelembe vétele szükségessé teszi, hogy a település szinten túl lépve, a térségi szintet is behozzuk az elosztási rendszer kialakításába. A térségi kontingensek megállapításának több szintje lehet:

- egymás közelségében lévő, funkcionálisan (pl. szolgáltatásszervezésben) már most is együttműködő településcsoportok, és/vagy
- ennél nagyobb térségek, pl. egy-egy nagyobb munkaerőpiaci centrum vonzáskörében lévő települések.

A térségi szintet első lépésben a funkcionálisan többnyire együttműködő településcsoportokra hozzuk be. A **településcsoportokat** - a meglévő funkcionális együttműködések figyelembe vétele mellett - úgy érdemes kialakítani, hogy **vegyes összetételűek legyenek a település pozíciója szempontjából**, vagyis, hogy legyen legalább egy jobb pozíciójú település is, ahová a településcsoporton belül is lehetséges mobilizáció a többi településről. Elképzelhető azonban, hogy a funkcionális településcsoporton belül nincsen jobb helyzetű település, illetve hogy a kialakított település csoportok túl kicsik ahhoz, hogy valódi mobilizációs folyamatokat lehessen elindítani. Ezért szükség lehet, több egymás melletti funkcionálisan összetartozó településcsoport összevonására és így nagyobb csoportok kialakítására.

A településcsoportokra a kvóták kialakítása technikailag nem különbözik az eddigiektől, **a kvóták vegyes, kiegyenlítő típusú forgatókönyv szerint továbbra is településszinten kerülnek kiszámításra, és a végén településcsoportonként összeadódnak** és a rendszer ez utóbbit rögzíti.

A településcsoportos kvóta rendszer kialakításának **előnye a nagyobb fokú rugalmasság**: míg a kvóták kialakításánál az objektív adatokon nyugvó átláthatóság elve érvényesül, nagyobb lehetőséget nyújt a tervezési és esetleg - ha szükséges - a megvalósítási folyamat közben felszínre került feltételek figyelembe vételére az egyes településekre jutó bérlakásszámok véglegesítését illetően, illetve a folyamatban rugalmasan alakítható a reális feltételekhez igazodó települések közötti mobilizáció megvalósítása is.

Ez utóbbi szempont praktikus módon azt is jelenti, hogy **a településcsoportokon belül történő mobilizáció nem számít bele a program szinten meghatározott 10-20 %-os mobilizációs keretbe.**

5. forgatókönyv: a mobilizációs irányokat is figyelembe vevő településcsoport kvóták kialakítása

A bérlakás program Megvalósíthatósági tanulmányában rögzítésre került, hogy az előirányzott 2000 db lakás mintegy 10-20 %-a mobilizációs célokat is szolgálhat, ami azt jelenti, hogy lehetséges, hogy egy bevont család más településen fejlesztett bérlakásba költözzön. A mobilizáció történhet a 300 település körébe tartozó, illetve a körön kívül eső településre is. A két opció előnyét és hátrányát az alábbiak szerint összegezhetjük:

- a) **A 300 települési körön kívülre történő mobilizációkor** alapvetően olyan településeket szükséges kijelölni **céltelepüléseknek**, melyek **valós társadalmi integrációs potenciállal rendelkeznek** mind munkaerőpiaci, mind a szolgáltatások elérhetősége szempontjából. A FETE települési körből való kilépésnek tehát ez jelenti

a legnagyobb **előnyét**. Erre már csak azért is szükség van, mert mint korábban említettük a 300 településen belül a valós integrációs lehetőségekkel bíró települések száma korlátozott, hiszen alapvetően kisebb településekről van szó, többnyire hátrányos helyzetű térségekben.

Hátrányként jelentkezik viszont az, hogy **a szükséges utánkövetést**, szociális munkát, az új lakóközösségbe való beilleszkedést **a FETE programból nem lehet megvalósítani**, hiszen a program erőforrásai a 300 településhez kötöttek. Ugyanakkor még a jobb helyzetű családoknak is szüksége van a kezdeti időszakban a beilleszkedés támogatására, illetve a későbbiekben az esetleges krízishelyzetek kezelésére. A mobilizáció során a céltelepülések szociális ellátórendszerének át lehet adni az érintett családokat, kérdés azonban, hogy az ott lévő ellátórendszernek van-e elegendő kapacitása, illetve szakértelme a feladat ellátásához.

- b) A **300 településen belül történő mobilizációnak** következésképpen az egyik legfőbb **előnye**, hogy a céltelepüléseken **rendelkezésre áll az a szakember kapacitás, ami segíti a beilleszkedést**. További előny, hogy ekkor a mobilizáció elsődlegesen a kialakított településcsoportokon belül történik, ami azt jelenti, hogy **a cél- és a küldő település egy szűkebb térségben helyezkedik el**, ami lehetővé teszi az elköltöző családoknak a **rokonai, támogató kapcsolataik fenntartását**.

Hátránya a megoldásnak, hogy a céltelepülés a már említett okok miatt valószínűsíthetően **kiseb társadalmi integrációs potenciállal rendelkezik**, melyet a jövőbeni egyéb fejlesztések valamennyire javíthatnak egyes települések esetében.

A **kvóták meghatározásánál tehát szükséges figyelembe venni a külső-belső mobilizációs lehetőségeket is**. Annak érdekében, hogy a külső mobilizációs lehetőségek maximális mértékben kihasználhatóak legyenek érdemes a településcsoporti kvótákat alkalmazni, hiszen az ezen belül történő költözések nem számítanak bele a mobilizációs kvótába és így a teljes fejlesztési keret 10-15%-át, 200-300 lakást lehet nagyobb, valós potenciállal rendelkező városokban felhasználni.

A **lakhatási diagnózisok és beavatkozási tervek készítésekor tehát ki kell alakítani a településcsoportokat, és meg kell határozni azokat a FETE program települési körén kívül helyezkedő településeket ahová reálisan mobilizálni lehet a családokat**. A településcsoporti kvóták kialakításánál pedig meg kell határozni, hogy mennyi a településcsoporton belül végrehajtandó bérlakásfejlesztés száma, illetve a településcsoport hány családja számára tervezendő külső céltelepülésen bérlakás létrehozása.

3 Adatforrások

A lakhatási diagnózis elkészítéséhez kvantitatív és kvalitatív információkra kell támaszkodni. Alapvetően négy típusú információforrásra támaszkodhatunk: kvantitatív adatokra (statisztikai adatokra), valamint kvalitatív adatokra (korábbi stratégiákra, interjúkra és terepbejárásra). Az ezek forrásául szolgáló adatgyűjtéseket és adatbázisokat mutatjuk be a következő alfejezetekben.

3.1 Kvantitatív adatok

3.1.1 KSH adatok a lakhatási szegénységről

A lakhatási diagnózis szempontjából releváns kvantitatív adatok legfontosabb forrása a Központi Statisztikai Hivatal több adatgyűjtése és osztályozása.

A KSH kifejezetten a lakhatási diagnózisok elkészítése és a beavatkozási tervek megalapozása céljából összeállított egy minden FETE településre elérhető adatsort, amely tartalmazza a lakhatási szegénység (és települési szegénység) legrelevánsabb mutatóit. Ezek a mutatók a következők:

- A lakásállomány és a lakosok elhelyezkedése a településen belül (2011): település lakóinak száma, szegregátumban lakók száma, veszélyeztetett területen élő lakosok száma, lakás veszélyeztetett területen, szegregátumban lakók aránya, szegregátumban levő lakások aránya, veszélyeztetett területen lakók aránya, veszélyeztetett területen levő lakások aránya
- zsúfoltsági mutatók: laksűrűség a településen, a szegregátumban és a veszélyeztetett területen (egy főre jutó lakásterület és átlagos lakásterület) (2011), összes szobaszám (2021), egy lakásra jutó lakó, egy szobára jutó lakó a településen (2021)
- lakáspiaci mutatók: eladott lakások aránya %, medián lakásár és átlagos lakásár a településen lezajlott tranzakciók adatai alapján, 2001 óta, 2001-2011, 2012-2020 között épült lakások száma és aránya a településen, a szegregátumban és a veszélyeztetett területen (2011), üres lakások aránya a településen, a szegregátumban és a veszélyeztetett területen (2011)
- infrastrukturális ellátottság (2019): közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba és szennyvízgyűjtő-hálózatba (közcsatornahálózatba) bekapcsolt lakások száma, háztartási villamosenergia és gázfogyasztók
- lakások felszereltsége és komfortfokozata (2011): wc nélküli, fürdőszoba nélküli lakások, vezetékes víz és csatorna nélküli lakások száma a településen, a szegregátumban és a veszélyeztetett területen
- lakhatás minősége az építés jellege alapján (2011): alapozás vagy anélküli vályogépületek száma, falazat egyéb jellege, építés éve szerinti eloszlás

3.1.2 További adatok a Lechner Tudásközpont adatbázisaiból

A KSH adatbázisaiból ezen kívül további adatok is kinyerhetők, úgy mint a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területek elhelyezkedése, apavető népességi és a lakosaik munkaerőpiaci és végzettségi mutatói az országos szegregátumtérkép¹ alapján.

A Lechner központ segítségével szisztematizált települési szintű (és akár járási, megyei) adatok köre is elérhető számos további témakörben:

- a TEIR Integrált Településfejlesztési Stratégia tervezését támogató alkalmazásán belül alapvető demográfiai, gazdasági, munkaerőpiaci mutatók (járásközpontok és a településeik tekintetében)²,
- a LEADER - Helyi Fejlesztési Stratégiák tervezését támogató alkalmazásán³ belül egy-egy településre ugyanezek a témakörök, valamint
- a Szociális Ágazati Információs Rendszer (SzocÁIR) Helyi Esélyegyenlőségi Programok tervezését támogató alkalmazásán⁴ belül a HEP-ek elkészítéséhez szükséges összes adat.
- Az egyes települések szociális helyzetét és ellátásait a Szociális térségi adatok⁵ tematikus gyűjtés tartalmazza településenként.
- A REMEK - Regionális, megyei, kistérségi és települési helyzetképek felületen⁶ keresztül a 2000-es évek első évtizedében zajló demográfiai kihívásairól és a fejlesztési folyamatokról lehet átfogó helyzetképet kapni a települések, járások, megyék és a régiók szintjén, és
- a kifejezetten a társadalmi felzárkózási fejlesztéseket a 2007-2013-as időszak tekintetében a Társadalmi felzárkózási projekttérkép⁷ gyűjtötte össze.

A Lechner adatbázisai közül további adatforrás a lakhatási diagnózisok helyzetfeltáró fejezeteinek tekintetében a FETE települések ingatlanjainak adóssággal való terheltsége és a telkek infrastrukturális ellátottsága is⁸, amelyhez a MMSZ lakhatási csoportja és szakértői számára, valamint a partnerszervezetek számára is hozzáférést biztosítottak.

3.1.3 Adatok a FETE települések 1-3. körében

A KSH által gyűjtött és a Lechner Tudásközpont által gondozott adatstruktúrán túl a FETE települések első három hullámának esetén a települési szintű adatfelvételek eredményeként előállított háztartási szintű adatok köre is elérhető a települések egy folyamatosan bővülő körére vonatkozóan.

¹ <https://portal.lechnerkozpont.hu/apps/osza/>

² <https://www.teir.hu/its/>

³ <https://www.teir.hu/leader/>

⁴ https://www.teir.hu/rqdist/main?rq_app=fstat&rq_proc=telrep

⁵ <https://www.teir.hu/tersegi-szocialis-adatok/>

⁶ https://www.teir.hu/rqdist/main?rq_app=um&rq_proc=mainuj_nd

⁷ <https://portal.lechnerkozpont.hu/apps/vilagbank/>

⁸ <https://ekozmu.e-epites.hu/alkalmazas/lakossag/menu/terkep/tajekoztatas/kozmuterkep>

A véletlen reprezentatív mintavétellel lekérdezett háztartási kérdőívek alapvetően a települések szociális diagnózisát alapozzák meg, de mivel számos fontos lakhatási minőségi és felszereltségi kérdést, megfizethetőségi problémákat, a lakhatás lokációját érintő adat is kinyerhető belőle, ezért a FETE 1-3. hullámában a felvételbe már bekerült települések esetén mindenképpen érdemes felhasználni az adatokat abból a szempontból is, hogy a FETE kitüntetett célcsoportjainak lakhatási szegénységi helyzetét mélyebben meg tudjuk ismerni.

A FETE kérdőív segítségével vizsgált releváns témakörök a következők:

- megfizethetőségi problémák (lakbér, közmű, vagy hiteltartozás);
- kell-e a lakhatásban segítség;
- a település legproblémásabb része a közvélekedésben, a lakhatás környezetének jellege (telepi lakhatási helyzet-e);
- költözési szándék;
- a lakhatás jogcíme;
- a lakhatás infrastruktúrája, fizikai körülményei, zsúfoltsága, közművekkel való ellátottság, a fűtéshez és a főzéshez használt megoldások, rendezettség/nagyfokú leromlottság;
- a település egészével kapcsolatos hanyatlási vagy fejlődési folyamatokról való vélekedés.

A FETE program első és második hullámában becsatlakozott települések körében a Fókuszban a Gyermelek programba bekerült családok esetén a program hatásértékelésének keretén belül a bemeneti kérdéskör felvett háztartáskérdőívek adatai specifikusan a kisgyermekesek lakhatási helyzetéről tudnak további adalékkal szolgálni. A felvétel adatai a FETE háztartási szintű adatainál kevésbé átfogó képet mutatnak, de tartalmazzák

- a lakhatás jogcíme;
- a lakhatás infrastruktúrája, fizikai körülményei, zsúfoltsága, közművekkel való ellátottsága;
- megfizethetőségi problémák (lakbér, közmű, vagy hiteltartozás).

adatait.

3.2 Kvalitatív adatok köre

Mivel a kvantitatív adatok egyrészt nem minden FETE településre álltak elő teljes mértékben 2022. év elejére az 1-3. hullámban csatlakozott települések esetén, másrészt, ahogy azt az előző fejezetben bemutattuk, van olyan adatkör, amely még a 2011-es Népszámlálásból származik, éppen ezért a kistelepülések egy részében nem csak alapvető adathiánnyal indul a lakhatási diagnózis elkészítésének folyamata, hanem jellemzően a demográfiai és gazdasági folyamatok miatt már elavult lehet az elérhető adatok egy fontos köre is. Éppen ezért szükséges az adatok további forrásokból való kiegészítése és aktualizálása. Ehhez kvalitatív adatok egy sora nyújt segítséget.

A kvalitatív adatok általában helyi elérhető dokumentumokból (pl. koncepciókból, a településen zajló vagy lezajlott fejlesztések háttérdocumentumaiból) olvashatók ki, valamint

az 1-3. hullámban bekapcsolódott FETE települések esetén a települési diagnózis és települési cselekvési terv anyagaiból. Ezekon a településeken a települési diagnózis és a települési cselekvési terv számos pontosítást, akár utcaszintű esetleírást is tartalmaz, amelyeket témáit a települési diagnózis adatgyűjtési eszközeire támaszkodva a következőképpen tudunk beazonosítani:

- a településen élők eladósodottsága és az adósságkezelés elérhetősége⁹;
- a szegregátum helyzete¹⁰;
- lakóingatlanok száma, közművek elérhetősége a településen, közművek minősége, a lakhatás minősége, van-e szociális bérlakás a településen¹¹.

A települési diagnózisok leírásai segítenek megérteni a kemény adatok mögötti élethelyzeteket, folyamatokat, amellet, hogy a diagnózisokhoz csatolt cselekvési tervekben a Jelenlét Pontok szociális munkásai már prioritizált beavatkozási területeket is nevesítenek.

Azokon a településeken, ahol még nem készültek diagnózisok, és nincs friss háztartás-adatfelvétel, alternatív információforrásként a Helyi Esélyegyenlőségi Program adatai állnak rendelkezésre. A HEP-ek nem csak kvalitatív, hanem kvantitatív információkat is tartalmaznak. A terveket megalapozó kvantitatív adatok elérhetőségét a 3.1.2 pontban ismertettük.

A Helyi esélyegyenlőségi programok helyzetfeltáró és összegző fejezetei – bár változó minőségben készültek el – releváns kiindulópontként szolgálhatnak a diagnózis elkészítéséhez szükséges terepbejárások és helyi kvalitatív adatgyűjtés előkészítéséhez, hiszen egyrészt a terveket 2020 óta frissítette a települések 95%-a, másrészt pedig kifejezetten a mélyszegénységben élőkkel kapcsolatos adatok szisztematikusan, az erre épülő megvalósított vagy megvalósítani kívánt beavatkozások pedig vázlatosan is megjelennek a tervekben. Az országos kereshető adatbázisból¹² nyilvános adatként letölthetők a tervek minden magyarországi településre, így a FETE 4. körében csatlakozó településekre is.

A HEP-ek struktúrájából az alábbi kvalitatív információk segítségével érdemes bővíteni a településekről rendelkezésre álló adatokat, hogy segítsenek értelmezni a kemény adatokból körvonalazódó képet:

- a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélyének mobilitási, információs és egyéb tényezői¹³;
- lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció¹⁴;
- telepek, szegregátumok helyzete¹⁵;
- krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások (pl. anyaothton, családok átmeneti otthona)¹⁶;

⁹ A családsegítő/gyerekjóléti adatlap: 18. és 19. kérdése

¹⁰ A családsegítő/gyerekjóléti adatlap 21. és 22. kérdése

¹¹ A jegyzői adatlap 25., 26., 27. (a-d), 28. és 29. kérdés

¹² <https://hep.tef.gov.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext>

¹³ 3.2.d alfejezet

¹⁴ 3.4 alfejezet

¹⁵ 3.5 alfejezet

¹⁶ 5.5 alfejezet

- a településen fogyatékossgal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái¹⁷;
- HEP intézkedési tervében a település szintű problémákra és romák és/vagy mélyszegénységben élőkre vonatkozó intézkedések listája¹⁸.

Mivel a Helyi Esélyegyenlőségi Program a települések életében egy „kötelező” stratégiai dokumentum, így különösen azokon a településeken, ahol az önkormányzat nem rendelkezett kellő kapacitással vagy forrással a program elkészítésének idejében, sokszor felületes és általános információk és leírások szintjén rekednek meg ezek a dokumentumok. Ugyanakkor mindenképpen érdemes megvizsgálni az ebben foglaltakat, egyrészt, hogy további helyi interjúk keretén belül mely kérdéseket kell pontosan körbejárni, hogy a település pozícionálását érintő kérdéseket is tisztázni lehessen, másrészt, hogy hatékonyan folyhassanak a helyi interjúk, hiszen valószínűsíthetően az adatszolgáltató interjúalanyok ezekben írtakat elég „validálni”.

A helyben gyűjtendő kvalitatív adatokat tehát a következő szereplők együttműködésével kell pontosítani:

- polgármester és/vagy jegyző (interjú);
- védőnővel és/vagy a család- és gyermekjóléti munkatársa (interjú);
- a jelenlét pont munkatársai (a FETE 1-3. hullámába bevont települések esetén interjú a településen dolgozó szakmai stábbal);
- egyéb olyan civil és/vagy roma szervezet, amely jelen van a település kirekesztett közösségének életében (interjú);
- lakhatási szakértő (terepi bejárás - a saját megfigyelései egy standardizált települési adatlapban rögzítve).

Az interjúk főbb tematikus fókuszait a mellékletben közöljük.

Természetesen fontos tájékozódni egyéb korábbi fejlesztések során történt adatfelvételek elérhető leírásairól és megalapozó dokumentumaiból (pl. a GYEP program, telepés programok), de valószínűsíthetően ezek a terepi interjúzások során kérhetők el.

A FETE további alprogramjait működtető szakértők egyéb adatbázisaiból (pl. a CSOK és az adósságkezelő, valamint a tetőkommandó csapata) is kinyerhetők a validálást segítő adatok.

¹⁷ 7.1 alfejezet

¹⁸ A oszlop (név), B oszlop (probléma megnevezése), E oszlop (intézkedés tartalma)

4 A FETE program bérlakáskvótáinak meghatározása – stratégiai és módszertani kérdések

A FETE programba 300 települést válogattak bele egy ún. kompozit index alapján. A FETE bérlakás programja 1600 lakás megvásárlását és felújítását, valamint 400 lakás felépítését tűzte ki a 2022 és 2026 közötti időszakban. Továbbá felvetődött, hogy a lakások 10-20%-a a 300-as települési körön kívül létesüljön, erősebb gazdasági és népességmegtartó képességgel rendelkező településeken. A lakhatási diagnózis (LD) feladata, hogy megalapozza azt a döntést, hogy e beruházási lehetőségekből az egyes települések milyen arányban részesülnek.

A LD kiindulópontja, helyesebben egyik eleme a települések lakhatási helyzetének statisztikai elemzése, amely a főkomponens (FK) elemzésre épül. A módszer lényege, hogy a település lakhatási helyzetét jellemző statisztikai indikátorokat egy változóba sűriti össze, amelynek értéke a település csoporton belüli relatív pozícióját ebben a komplex mutatóban összegezi. A számításokat a KSH végezte el a következő táblázatban bemutatott változók segítségével, amelyek a kifejezetten lakásváltozók mellett tartalmaznak a település gazdasági pozíciójára (pl. az SZJA adat), és társadalmi-demográfiai összetételére vonatkozó információkat is (pl. a szegregátumban élők aránya és a 15 év alattiak aránya).

1. táblázat A főkomponens elemzésbe bevont változók

	Szegregátumban lakók aránya, 2011	Egy állandó lakóra jutó szja-alap, 2019	15 év alattiak aránya, 2021	Közüemi vízhálózatba kapcsolt lakások aránya 2019	WC nélküli lakások aránya, 2011	Egy szobára jutó lakó, 2021
Átlag	22,52	836,79	20,92	81,48	29,44	1,01
Minimum	0,0	222,0	9,8	4,0	8,6	0,6
Maximum	100,0	1502,6	45,0	100,0	88,0	2,4
Szórás	23,79	206,94	5,76	15,09	12,70	0,27
N	300	300	300	300	300	300

Forrás: KSH településsoros adatai alapján saját számítás

A főkomponens alapvetően a település lakhatási szegénységi helyzet „súlyosságát” fejezi ki, annak ellenére, hogy két, a lakhatással csak közvetetten összefüggő statisztikai indikátor is szerepel a számításokban (egy demográfiai és egy jövedelmi mutató). A főkomponens átlaga 0, szórása 1, minimum értéke -1,55 maximum érték 5,51, eloszlását pedig a következő ábra mutatja be.

2. ábra A főkomponens eloszlása

Forrás: KSH

A főkomponens tehát a lakáshelyzet súlyosságát mérő komplex indikátor. Ha a településeket a főkomponens értékei alapján sorba rendezzük, és növekvő sorrendben öt csoportot képezünk, akkor jól látható az összefüggés az indikátor és a lakáshelyzetet bemutató statisztikai változók között (lásd következő táblázat).

2. táblázat A településeket jellemző statisztikai mutatók a főkomponens ötödönként

Főkomponens ötödök	Települések száma	Népesség száma	Átlagos népesség szám	Veszélyeztetett területen lakók aránya	Szegregált területen lakók aránya	Lakásár index	15 év alattiak aránya, 2021	WC nélküli lakások aránya, 2011	Egy szobára jutó lakó, 2021	Népesség változása 2012 óta	2001 és 2011 között épített lakások aránya	SZJA per fő
1	60	52613	877	15,1	7,5	0,5	16,8	20,7	0,8	91,2	4,0	1 059
2	60	66095	1 102	23,0	14,9	0,4	17,8	22,9	0,9	94,2	4,2	947
3	60	74799	1 247	33,5	24,5	0,3	19,7	23,2	1,0	96,1	5,1	861
4	60	69227	1 154	47,4	31,7	0,0	22,5	27,9	1,0	97,6	5,6	776
5	60	43836	731	67,0	51,6	-0,5	28,3	39,5	1,3	100,2	6,9	585
Összesen	300	306570	1 022	36,0	25,0	0,2	20,6	25,5	1,0	95,8	5,0	855

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

Jól látható, hogy az indikátor magasabb értéke – azaz az elsőtől az ötödik csoport felé mozogva – rosszabb lakhatási és társadalmi pozíciót jelez. Egyértelműek az összefüggések a veszélyeztetett és szegregált területen lakók aránya, lakásárak, a fiatalok aránya, stb. tekintetében. A legrosszabb helyzetű településeken (összehasonlítva relatív legjobb helyzetű településekkel) láthatjuk, hogy az átlagos SZJA fele a legjobbnak (1. ötöd), kétszer annyi lakás van WC nélkül, a szegregált településrészekben élők aránya kétszerese az átlagnak, és 50%-kal magasabb a 15 év alattiak aránya. Érdekes viszont, hogy a legrosszabb helyzetű településeken a népesség átlagosan nem csökken, és több lakás épül, mint a jobb helyzetű településeken. Mindezek mellett a lakásárak is alacsonyabbak.

Fontos azonban látni a főkomponensen alapuló mutató korlátait:

- A mutatók egy része a település egészére vonatkozik, azaz ezek átlagok, amelyek mögötti eloszlás nagyon különböző lehet (ilyen a jövedelem indikátor, a laksűrűség vagy a fiatalok aránya egy adott településen belül az egyes háztartások szintjén);
- Az indikátor a lakhatási szegénységet méri, amelyen számos beavatkozási megoldás segíthet, pl. a hálózati infrastruktúra fejlesztése, magántulajdonú lakások felújítása, közlekedés javítása, stb., amelyek közül a bérlakásprogram egy eszköz;
- Talán a legfontosabb korlát, hogy a település bérlakásszükséglete és az indikátor nagysága közötti kapcsolat nem feltétlenül lineáris, azaz a programban létesítendő településenkénti lakásszámok és az indikátor értéke közötti kapcsolat többféle függvénnyel írható le (amelyet természetesen stratégiai, lakáspolitikai megfontolások támasztanak alá.)

A főkomponens alapján kialakított elosztási kvóta (helyesebben, ahogy látni fogjuk, kvóták) jó kiindulópont lehet a program erőforrásainak települések közötti elosztásában, de ezt számos más tényező módosíthatja, amelyekkel a lakhatási diagnózis módszertani leírásában később bővebben kitérünk (pl. ingatlan vásárlási lehetőségek, a politikai akarat, helyi közösségek hozzáállása a programhoz, stb.).

A lakhatási diagnózis készítésekor a főkomponens értékén kívül érdemes figyelembe venni, hogy az adott település a hozzá hasonló települések körében milyen pozíciót foglal el. Ezért 300 települést a rendelkezésre álló statisztikai információk alapján csoportokba (klaszterekbe) soroltuk. A csoportok jellemzőit a következő táblázat mutatja be.

3. táblázat A települést jellemző statisztikai mutatók értéke klaszterenként

Klaszterek	Települések száma	Népesség száma	Átlagos népességszám	Veszélyeztetett területen lakók aránya	Szegregált területen lakók aránya	Lakásár index	15 év alattiak aránya, 2021	WC nélküli lakások aránya, 2011	Egy szobára jutó lakó, 2021	Népesség változása 2012 óta	2001 és 2011 között épített lakások aránya	SZIA per fő	Átlagos lakásár	Tranzakciók a lakásállomány arányában	Üres lakások aránya
1	24	17941	748	78,1	62,0	-0,6	31,6	40,2	1,5	103,3	8,7	449	2 083 510	6,8	16,4
2	74	67473	912	48,0	32,9	-0,1	21,7	28,6	1,1	99,2	6,0	673	2 922 395	5,9	11,4
3	140	157653	1 126	32,6	23,0	0,2	20,0	24,5	0,9	94,9	4,3	878	3 389 302	6,1	13,8
4	62	63503	1 024	19,9	11,2	0,7	18,0	22,1	0,9	92,0	4,9	1 107	4 119 932	6,2	14,4
Összesen	300	306570	1 022	36,0	25,0	0,2	20,6	25,5	1,0	95,8	5,0	855	3 398 698	6,1	13,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

Megjegyzés: A klasztereket a táblázat fejlécében barna színnel jelölt változók bevonásával alakítottuk ki.

Az 1. klaszterbe tartozik 24 legrosszabb helyzetű település, a 4. klaszterbe pedig 62 relatív legjobb helyzetű település. A klaszterek és a főkomponens alapján kialakított ötödök átfedésben vannak, amit a következő táblázat mutat be.

4. táblázat Települések megoszlása a klaszterek és a főkomponens alapján képzett ötödök alapján

Klaszterek		Főkomponens alapján képzett ötödök					Települések száma Összesen
		1 (legenyhébb lakhatási szegénység)	2	3	4	5 (legsúlyosabb lakhatási szegénység)	
	1 (leghátrányosabb helyzetű települések)					24	24
	2	2	5	10	30	27	74
	3	20	35	47	29	9	140
	4 (legelőnyösebb helyzetű települések)	38	20	3	1		62
	Települések száma összesen	60	60	60	60	60	300

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

A lakhatási diagnózis készítésének egyik javasolt módszere a kiválasztott település statisztikai jellemzőinek elemzése, nem csak a 300 település átlagos értékeivel való összehasonlításban, hanem az adott klaszter vonatkozásában is.

Például Pocsaj, amely a 3. klaszterbe tartozik, a saját csoportjának átlagához képest nagyobb szegregátummal rendelkezik, a népesség szám a csoport átlag duplája, és nem lakott lakások aránya kisebb, mint a csoportba tartozó többi településen. Egyéb lakhatási és népességi jellemzők tekintetében nem tér el lényegesen az átlagtól. Az információk ilyen jellegű rendszerezése segít megérteni, amikor a szűkös erőforrások keretein belül kell majd megállapítani, hogy adott esetben mely települések fejlesztéseit lehet előbbre hozni, vagy halasztani.

5. táblázat A Pocsaj települést jellemző statisztikai mutatók értéke saját klaszterével összehasonlítva

Klaszter	3	Népesség száma	Átlagos népesség szám	Veszélyeztetett területen lakók aránya	Szegregált területen lakók aránya	Lakásár index	15 év alattiak aránya, 2021	WC nélküli lakások aránya, 2011	Egy szobára jutó lakó, 2021	Népesség változása 2012 óta	2001 és 2011 között épített lakások aránya	SZJA per fő	Átlagos lakás ár 2019/20	Tranzakciók aránya 2019/20	Üres lakások aránya (%)
Pocsaj		2521		39,3	30	-0,1	21,0	23	1,0	96	4,6	850	3 072 215	6,5	6,7
Klaszter átlagok		1126		33	23	0,2	20,0	25	0,9	95	4,3	878	3 389 302	6,1	13,8
A klaszter átlagtól való eltérés		224		121	131		105	94	104	101	106	97	91	107	48

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

A települések helyzetének statisztikai elemzése, és a főkomponens alapján számított indikatív lakásszám (kvóta) fontos eleme a lakhatási diagnózisnak. A kvóta főkomponens alapján való

meghatározásának azonban, ahogy ezt már korábban jeleztük több lehetősége van, a köztük való választás szakmapolitikai kérdés.

A kvóták meghatározásánál követjük a 2. fejezetben felállított forgatókönyveket. Ha az **első forgatókönyv** logikáját követjük, akkor jó megoldásnak tűnik, ha a lakhatási programban létesített lakások települések közötti elosztását **lakhatási helyzet súlyosságát** mérő FK alapján határozzuk meg. Technikailag több megoldás is a rendelkezésünkre áll, attól függően, hogy a főkomponens értékét hogy alakítjuk egy olyan súlyszámmá, amely meghatározza, hogy egy település a 2000 lakásból hányra lenne jogosult.

Az **első megoldás** a főkomponens értékével egyenesen arányos mutatószám alapján osztja el a települések között a bérlakás létesítési lehetőségeket. (A modellben konkrétan 2000 lakásról beszélünk, most figyelmen kívül hagyjuk a 400 új lakás építési lehetőség elosztásának kérdését.)

Ez matematikailag azt jelenti, hogy

- a főkomponens értékét lineárisan eltoljuk, hogy a minimum érték 0 legyen (azaz a főkomponens értékéhez hozzáadjuk a minimum érték abszolút értékét $FK' = FK - \min(FK)$). Így pl. Vécs esetében, ahol a főkomponens értéke a legkisebb volt, az eltoló főkomponens értéke 0 lesz;
- a FK értékét beszorozzuk a lakosság számával (másik megoldás lehetne a lakásszámmal, háztartásszámmal súlyozni), és így településenként megkapunk egy súlyszámot, amely arányos az adott településen „található” lakhatási problémával;
- végül a településenkénti kvótát e súlyszám arányában határozzuk meg.

A **második megoldás** abból megfontolásból indul ki, hogy bár a főkomponens jó indikátora a lakhatási problémáknak, de a statisztikai hiba miatt (mérési probléma) kicsi eltérések a főkomponens értékében nem jelentenek feltétlenül számottevő különbséget a lakáshelyzetben, ezért helyesebb csoportokat képezni a főkomponens értéke alapján, de a csoportokon belül indokolatlan különbségeket tenni. A módszertani elemzésben a főkomponens értéke alapján öt csoportot¹⁹ különböztettünk meg (lásd fent), és a kvóták kiszámításakor egy-egy csoportba tartozó települések esetében a súlyszám meghatározásakor azonos FK' értéket alkalmazunk. (Ebben az esetben is transzformáljuk az eredeti FK-t, hogy ne vegyen fel negatív értéket.)

A két módszer eltéréseit a következő táblázattal illusztráljuk.

¹⁹ A csoportok számát növelhetjük, pl. alkalmazhatunk tizedeket is.

6. táblázat A súlyszámok kiszámítása a főkomponens folytonos értéke vagy a csoport átlag alapján

Főkomponens alapján képzett ötödök	Alsó/felső határ	Települések	Főkomponens	Folytonos	Csoportos	Folytonos ezer főre	Csoportos ezer főre
1	alsó	Vécs	-1,55021	0,0	2,1	0,0	3,4
	felső	Egyházaskerve	-0,79745	2,3	2,4	3,3	3,4
2	alsó	Nemesbikk	-0,79178	3,1	4,4	3,4	4,7
	felső	Tiszanána	-0,40493	12,5	11,6	5,1	4,7
3	alsó	Forró	-0,39322	13,4	15,7	5,1	6,0
	felső	Ároktő	-0,02547	7,2	6,4	6,8	6,0
4	alsó	Kokad	-0,02403	4,2	4,8	6,8	7,6
	felső	Bojt	0,55944	5,1	4,2	9,4	7,6
5	alsó	Tiszarád	0,56676	5,3	6,8	9,4	12,1
	felső	Csenyéte	5,50613	11,9	4,6	31,3	12,1

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

A csoportos súlyképzés az eloszlás két szélén okoz nagy változást: Csenyéte a folytonos képlet alapján 11,9 lakásra lenne jogosult, a csoportos elosztás esetében pedig 4,6-ra, ezer főre számítva 12,1-re 31,3 helyett (300 település esetében az átlag 6,5). Vécs pedig nem kapna lakást a folytonos esetben, de 2,1 lakás jutna a településnek a csoportos számítás esetében. Azok a települések, akik a csoport alsó határán vannak (Nemesbikk, Forró, Kokad, Tiszarád) jobban járnak, akik pedig a felső határon vannak (Tiszanána, Ároktő, Bojt), azok rosszabbul járnak. Az eltérés településenként egy-két lakás.

7. táblázat A lakások elosztása az első forgatókönyv alapján a főkomponens alapján képzett ötödök között

Főkomponens ötödök	Folytonos	Csoportos	Folytonos	Csoportos
1	137	180	2,6	3,4
2	284	313	4,3	4,7
3	443	452	5,9	6,0
4	547	526	7,9	7,6
5	589	529	13,4	12,1
Összesen	2 000	2 000	6,5	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

8. táblázat A lakások elosztása az első forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között

Klaszterek	Folytonos	Csoportos	Folytonos ezer főre	Csoportos ezer főre
1	282	216	15,7	12,1
2	579	558	8,6	8,3
3	924	963	5,9	6,1
4	215	263	3,4	4,1
Összesen	2000	2000	6,5	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

Az első forgatókönyv esetén a bérlakásfejlesztés kimenetlét az egyes klaszterekben vizsgálva látszik, hogy a legrosszabb helyzetű településeken (ezek gyakorlatilag a gettófalvak) arányaiban kevesebb fejlesztést indokolna a csoportos FK elosztás, mint a folytonos, és míg a két közepes státuszú településcsoportban nem eredményezne a FK csoportok szerinti elosztás, némileg kedvezményezné a relatív legkevésbé problémás települések lakosságát.

Még egy módszertani elemet kell figyelembe venni: a főkomponens eloszlási görbáját lehet transzformálni, aminek a segítségével a települések közötti különbségeket (azaz a lakásszámokat meghatározó súlysúly különbségeit) lehet csökkenteni vagy növelni, amennyiben feloldjuk azt a feltevést, hogy a lakáshelyzetben lévő különbségek egyenesen arányosak a transzformált főkomponens (FK') értékével.

A **második forgatókönyv szerint** azokon a településeken kell a bérlakásállományt fejleszteni, ahol van munkaerőpiac, illetve ahonnan el lehet jutni olyan településekre, amelyek kiterjedtebb munkaerőpiaccal rendelkeznek és ahol a szolgáltatások, különösen a közszolgáltatások (oktatási, egészségügyi, szociális) megfelelő mértékben elérhetőek és jobb minőségűek – azaz ahol a főkomponens értéke alacsony. Gyakorlatilag ez matematikailag az előző megoldás tükrözését jelenti, aminek eredményeit a következő két táblázat mutatja be.

9. táblázat A lakások elosztása második forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között

Klaszterek	Lakások száma	1000 főre jutó lakás
1	45	2,5
2	354	5,2
3	1077	6,8
4	524	8,3
Összesen	2000	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

10. táblázat A lakások elosztása második forgatókönyv alapján a korrigált főkomponens ötödök között

Főkomponens ötödök 'R	Lakások száma	1000 főre jutó lakás
1 (legrosszabb)	109	2,1
2	391	5,9
3	522	7,0
4	517	7,5
5 (legjobb)	462	10,5
Összesen	2000	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

A **harmadik forgatókönyv**, a „Vegyes, kiegyenlítő logikán alapuló bérlakásfejlesztés”, az előző két forgatókönyv kombinációját jelenti. Ez a kombináció legegyszerűbben úgy állítható elő, hogy a tervezett lakások egy részét az első forgatókönyv alapján, a másik részét pedig a második forgatókönyv alapján osztjuk el. A program így elsősorban ennek a települési körnek viszonylag könnyebben stabilizálható, integrálható családjaira céloz, így ebben az illusztrációban 1/3-2/3 arányban osztjuk a bérlakás létesítés feltételeit, aminek az eredményeit a településcsoportok (klaszterek) esetében mutatjuk be.

11. táblázat A lakások elosztása a harmadik forgatókönyv alapján a település csoportok (klaszterek) között

Klaszterek	Első forgatókönyv szerint	Második forgatókönyv szerint	Összesen	1000 lakosra jutó lakások száma
1	54	33	88	4,9
2	139	266	405	6,0
3	241	808	1 048	6,7
4	66	393	459	7,2
Összesen	500	1500	2 000	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

A **negyedik forгатókönyv** szerint érdemes a kvótákat településcsoportokra meghatározni. Logikusnak tűnik ugyanis, hogy a program egy-egy település csoportra határozzon meg lakásszámokat, amely a megvalósítóknak ad egy mozgásteret, és a helyi feltételek ismeretében dönthetnek, hogy az adott településcsoportra jutó lakásszámot hogy használják fel. A településcsoportokra kialakított kvóták egyszerűen csak összegezik az egyes településekhez rendelt lakásszámokat.

Az **ötödik forгатókönyv** pedig azzal számol, hogy a 2000 bérlakáslehetőség 10-20 %-a 300 településen kívül valósul meg, de a kedvezményezettek a 300 településről kerülnek ki. Indokolt, ha ezt a mobilitási lehetőséget az első forгатókönyv alapján osztjuk el a települések között, azaz leginkább a leroszabb helyzetű településekről mobilizáljuk a családokat. Az ötödik forгатókönyv szerinti fejlesztési megoldás konkrét paramétereit, mint a FETE program jelenlegi bérlakásfejlesztési projekten belül javasolt modelljét a 6. fejezetben mutatjuk be.

5 A háztartási szintű lakásszegénység és a területi szint összefüggései

A FETE program keretében megvalósításra kerülő bérlakásfejlesztések települési elosztásának forгатókönyveit bemutató fejezetben (2. fejezet) már foglalkoztunk **azzal az alapvető ellentmondással, hogy azokon a településeken, ahol a legmagasabb arányban érinti a háztartásokat a lakhatási szegénység, a település rossz pozíciója miatt ott a legkevésbé érdemes nagyobb arányú bérlakásfejlesztést megvalósítani.** A forгатókönyveket is úgy állítottuk össze, hogy a település pozíciója és a lakhatási szegénység foka közötti ellenmondást lehetőség szerint feloldjuk. Ennek egyik lakáspolitikai eszköze, hogy helyi szinten meg kell határozni a bérlakásfejlesztéseken kívüli szükséges lakhatási szegénység enyhítését célzó beavatkozásokat is (mint pl. a lakóházak saját erős felújításának segítése és azok lehetséges módjai, másik eszköze pedig – és ez már a bérlakásfejlesztésekhez közvetlen kapcsolódik – a településről való elköltözés lehetőségének felnyitása.

Ugyanakkor a lakhatási szegénység és a település pozíciója egymással szorosan összefügg: általánosságban elmondható, hogy minél nagyobb a lakhatási szegénység annál gyengébb a település pozíciója. Éppen ezért a 4. fejezet modelljei is a településekre jutó kvóták meghatározásánál ennek a két tényezőnek az együttes hatását vette figyelembe releváns statisztikai mutatók bevonásával. A 3. fejezetben pedig már foglalkoztunk azzal, hogy milyen típusú adatokat és információkat kell összegyűjteni ahhoz, hogy árnyaltabb képet kapjunk a települések pozíciójáról, a településen megjelenő szegregáció mértékéről, a szegregációs folyamatokról és a lakhatási körülményekről.

Ebben a fejezetben azt tekintjük át, hogy milyen tényezők és folyamatok merülhetnek fel helyben, amelyek szükségessé teszik azt, hogy a statisztikai modell által meghatározott települési (és településcsoport) szintű kvóták módosításra kerüljenek.

A **település pozíciójára hatással lévő tényezők** az egyik legfontosabb befolyásoló szempont, azonban azt is számításba kell venni, hogy egyrészt az egyes beavatkozások és folyamatok hatásának mértéke bizonytalan (illetve nem biztos, hogy minden település esetében ugyanolyan mértékben érvényesül), másrészt nem azonnali, hanem minimum rövidtávon érvényesül.

A helyben történő **bérlakásfejlesztés nagyságrendjét növelő irányba** ható tényezők lehetnek a település szintjén:

- A **közlekedési lehetőségek** javulása: mind az egyéni, mind a közösségi közlekedésben bekövetkező kedvező változások, egyértelműen pozitív irányba befolyásolják az érintett települések pozícióját. Elsősorban a nagyobb útfejlesztésekre volt több példa az utóbbi időkben, melyek a 300 települési kört is érintették. Ilyen fejlesztés volt, pl. az M30 és a 21 főút fejlesztése, mely a térségben élők munkaerőpiaci centrumokba való eljutási esélyét is nagyban növelte, de a jó közlekedési lehetőségeknek köszönhetően a helyi gazdaság fejlesztésének lehetőségei is megnőnek.
- A **helyi gazdaság fejlesztését** célzó beavatkozások megléte a település életében: bár ezek a fejlesztések arra nem alkalmasak, hogy teljes mértékben felszívják a helyi munkaerőt, de javíthatják a helyiek foglalkoztatási helyzetét és plusz erőforrást és a funkciógazdagítást eredményezhetnek, továbbá perifériális elhelyezkedésű kistelepülések esetében oldhatják annak zártságát. Ezek a kezdeményezések jöhetnek a magánszféra felől (bár ezek is gyakran részesülnek is állami, uniós támogatásban). Tipikusan ilyenek a turizmussal kapcsolatos fejlesztések, melyek elsősorban kisebb léptékű (vendégházak létesítését) fejlesztéseket jelentenek és a hazai turizmus erősödésével számuk nőhet. Turizmus fejlesztésre jó példa Szakácsi, ahol egy beköltöző holland vállalkozó végez pályázati forrásokat is felhasználó turizmus fejlesztést, de a programon belül nógrádi településeken is felmerültek ilyen lehetőségek (kiránduló útvonalak mentén). A helyi gazdaságfejlesztését a FETE program is tartalmazza, elsősorban a szociális és a zöld gazdaság terén. Ezek a kisebb programok a helyi közfoglalkoztatás képét is át tudják alakítani, amennyiben alternatívát tudnak adni az ingázásba bekapcsolódni nem tudó munkavállalóknak az értékteremtő és a piaci folyamatokba bekapcsolt foglalkoztatásban való részvételen keresztül.

A tervezett helyi bérlakásfejlesztéseket közvetlenül befolyásoló tényezők körében korlátozó tényezőket is be tudunk azonosítani, amelyek **csökkenthetik egy településen megvalósítható bérlakásfejlesztés mértékét**.

- A **helyben elérhető eladó ingatlanok** (lakóházak, telkek) száma alapvetően befolyásolja a lehetőségeket. Több olyan település is van, ahol nincs eladó ingatlan, illetve ha van, az nagyon rossz műszaki állapotú, amit nem lehet már felújítani.
- Vannak olyan települések, ahol az alapvető **közműinfrastruktúra** (elsősorban az ivóvíz) **sem elérhető** a lakások jelentős részében. A vezetékes ivóvíz rendszer fejlesztése a meglévő lakások esetében is szükséges (tehát nem a bérlakásfejlesztéshez kötődik elsősorban), a FETE program költségvetésében azonban közműinfrastruktúra fejlesztés nincs benne (a 300 településen a

közműfejlesztés mintegy 500 milliárd Ft-ba kerülne a program becslése szerint, mely összegre nincs forrás). A szennyvíz csatornarendszer is alapvetően hiányzik sok kisebb településen, a szennyvíz megfelelő elvezetése és kezelése alternatív megoldások használatával azonban könnyebben pótolható.

- Sok településen, főként a szegregátumokban, jellemző probléma az **ingatlanok tulajdonviszonyainak tisztázatlansága**: sok az ingatlannyilvántartásba át nem vezetett „kockáspapíros szerződés”, illetve egyes ingatlanoknak az öröklés folytán nagyon sok tulajdonosa van. További probléma, hogy sok ingatlanra végrehajtási jog van bejegyezve (közműtartozások, bukott hitelek miatt), illetve különféle adóssággal terheltek. Ezek az ingatlanok kiesnek a fejlesztési körből.
- Az **uzsora** különféle formákban egyes településeken erősen van jelen, ami többféleképpen befolyásolja a helyi fejlesztéseket. Egyrészt a családok fizetőképességét befolyásoló tényező, másrészt viszont vannak olyan települések, ahol a családok jelentős része elvesztette a háza tulajdonjogát az adósság miatt (ennek nagyon különböző formái vannak). Ez azt is jelenti, hogy előfordulhat, hogy a lakások egy jelentősebb része egy vagy néhány személy tulajdonában van, aki nem is feltétlenül helyi lakos, sőt az is, hogy a helyi politikai elit is érdekelt az uzsora fenntartásában.

A településről **kifelé való mobilizálási lehetőségeket csökkentő tényezők**:

- Előfordulhat, hogy a helyi **településvezetés nem érdekelt** abban, hogy a településről a családok elköltözzenek, mert a településfinanszírozás szorosan kötődik a helyi közmunkához (aminek fenntartásában egyéni érdekei is lehetnek helyi döntéshozóknak), továbbá az elköltözések a helyi, elsősorban oktatási intézmények létét is fenyegethetik, amennyiben lecsökken a gyermekek létszáma, és ezért intézménybezárások lehetnek indokoltak.
- Egy térségen belül a szomszédos vagy közeli települések roma családjai vagy közösségei között lehetnek már eredendően meglévő **konfliktusok**, melyek ellehetetlenítik bizonyos települések közötti költözéseket. Ez különösen akkor tud nagyon problémás lenni, ha az egyes településeken különböző roma csoportok élnek, pl. a zárt oláh vagy beás cigány közösségek nem fogadnak be más cigány közösségekből érkező, kevésbé tradicionális családi szerkezetben működő családokat.
- Szintén **feszültség lehet a fogadó települések nem roma közössége és a beköltöző roma családok között**, egyes települések hagyományosan elutasítóak lehetnek a roma beköltözésekkel, ez több helyen a települések vezetésében is megjelenik és mindenféle eszközzel képesek is megakadályozni azokat.
- Ennek egy változata, amikor a településen koncentrálnak a szegénység és társadalmi elkülönülés további növekedésétől tartva utasítják el a településeket a beköltözéseket. Ennek nem csak vélt, hanem valós kockázata is lehet: ha a céltelepüléseken a szegregáció foka nő, **új szegregátumok alakulhatnak ki**,

meglévők növekedhetnek, akkor a szegregációs probléma áthelyeződését idézhetik elő a költöztetések²⁰.

- A **szűkebb térségben nincsen olyan helyi növekedési centrum**, ahová érdemes költözni. A leszakadó térségekben gyakran még a legnagyobb városok is fokozottan terheltek szegregációval és bár a gazdasági és foglalkoztatási potenciáljuk eltérő lehet (pl. Miskolc és Ózd), a nagyobb arányú beköltözéseknek egyrészt ellenállhatnak a városvezetés (mint azt az előző pontban írtuk), másrészt a szegregáció magas foka miatt a társadalmi integrációs esélyeket is korlátozhatja (pl. mivel az adott városban is csak szegregált szolgáltatásokhoz fér hozzá).
- A mobilizációhoz kapcsolódó fő kockázatok a családok szintjén az, hogy az **elköltöző családok az új településen nem tudnak beilleszkedni**, és nem tudják fenntartani a lakhatásukat, és nincs is hova visszaköltözniük azon településen ahonnan eljöttek. A visszaköltözést az gátolhatja, hogy az eredeti lakásukat a program megvette, és vagy lebontotta (ha rossz minőségű volt), vagy bérlakássá alakította és kiadta más családnak.
- A családok sokszor **nem akarnak túl messzire költözni** attól a településtől, ahol a rokoni kapcsolataik, támogató hálójuk van. Ez alól az lehet kivétel, hogy ha van olyan nagyobb város, ahol már élnek a rokoni körbe tartozó családok. A roma családok (és más alacsony státuszú csoportok) mobilizációs mintázatában gyakori jelenség, hogy nagyobb arányban költöznek olyan településekre, ahol számíthatnak rokoni, baráti segítségre, vagyis létezik már egy támogató bázis, ami a kezdeti beilleszkedésüket segítheti.
- A céltelepülések kiválasztását nagyban befolyásolják a **céltelepülés lakóingatlanainak árszínvonala**. A jó gazdasági és integrációs potenciállal rendelkező településeken jellemzően magasabbak az ingatlanpiaci árak, amit a FETE program nem biztos, hogy tud finanszírozni. Ekkor egy szomszédos, de jó közlekedési kapcsolattal rendelkező kisebb település jelentheti a megoldást. Bár a FETE települések tipikusan a lakás piac legalsó szegmensében helyezkednek, egyes térségekben megjelenhet olyan plusz kereslet, melyek a helyi lakásárak emelkedését jelenthetik. Erre példa a szlovák határ közelében, hogy a fő utacról könnyen elérhető településeken szlovák családok vásárolnak ingatlanokat lakóhely céljából kihasználva a magyar falvak jelentősen alacsony árait. Dolgozni azonban Szlovákiába járnak, és minden más tevékenységet is ott végeznek, tehát a beköltözéseknek a helyi gazdaságra nincsen érzékelhető hatása. (Ugyanakkor a célcsoport tekintetében hosszabb távon inkább kiszorító hatása lehet az ingatlanok árának megugrása és a kínálat csökkenése szempontjából.)

A bérlakásfejlesztés kapcsán a **mobilizációs célú beruházás nagyságrendi növelését** indokolja ugyanakkor, hogy

- a rossz pozíciójú településeken a bérlakás és egyéb lakhatással kapcsolatos fejlesztés azt a kockázatot hordhatja magában, hogy indokolatlanul megerősíti a település népességmegtartó erejét: a jobb lakás körülmények a családokat

²⁰ Például a már említett M30 útfelújítás során Baktakék pozíciója jelentősen javult, a környező zsákfalvakból történő elköltözések jelentős célpontja, amit jelez, hogy az egyik szegregátumát Kis-Csenyétének hívják.

helyhez láncolják, miközben más települési paraméterek (közlekedési lehetőségek, helyi gazdaság, szolgáltatások minősége) nem változnak. Ezzel a családok integrációs esélye csökken.

Ezeknek a körülményeknek az inverzei – a településcsoportokon belül – indokolhatják a bérlakásfejlesztések nagyságrendjének ellentétes irányú módosítását. Az egyes komponensek hatására 6.3. fejezetben térünk vissza.

6 Beavatkozás típusok

6.1 A prioritizálandó lakáshelyzetek lehatárolása a lakhatási diagnózison belül – az alapmodellek

A FETE program célkitűzéseivel összhangban a lakhatási diagnózisban a fenti dimenziók kombinációjaként felsorolt kritikus helyzetek kombinációit kell nevesíteni, és a beavatkozási tervekben ezekre külön hangsúlyt kell fektetni.

Ezek a következők:

1. Kríziskezelés szintje:

- a. Azonnali életveszély miatt beavatkozást igénylő családok (a lakás fizikailag életveszélyes, azonnali kiköltözés szüksége);
- b. Fennálló veszélyeztetés kockázata miatt beavatkozást igénylő családok (a családi/emberi kapcsolatok a család egy részének azonnali kiemelését teszik szükségessé)
- c. Tartósan beteg családtag ellátására alkalmatlan lakhatási helyzetben élő családok

2. Stabilizáció szintje:

- a. Szubstandard de még felújítható lakásban élő család bizonytalan jogi helyzetben
- b. Eladósodott család saját vagy más tulajdonban, amely állapota még 5-10 évig lakható kisebb javításokkal
- c. Az önerőből történő fejlesztéseket megfizetni nem, de (amennyiben ez a fejlesztés eredménye) magasabb lakhatási költségeket stabilan megfizetni tudó és fenntartani képes családok

3. Mobilizáció szintje:

- a. Az önerőből történő tulajdonszerzést megfizetni nem képes, de magasabb lakhatási költségeket stabilan megfizetni tudó és fenntartani képes családok a településen belül;
- b. Az önerőből történő tulajdonszerzést megfizetni nem képes, de magasabb lakhatási költségeket stabilan megfizetni tudó és fenntartani képes családok a településen kívül.

A három szinten elhelyezett családok köre attól is függ, hogy a település egészének helyzete milyen mozgásteret enged, azaz a település szerkezete (ide értve a méretét is), pozíciója és a képe összességében is kiindulópontja annak, hogy mely prioritási szinteket kell nagyobb hangsúllyal kezelni az adott településen.

Az egyes alapmodellekhez rendelt beavatkozások forrása eltérő lehet, és a „2000 bérlakás program” csak részben kapcsolódik hozzájuk. Ezt szemlélteti a következő ábra.

3. ábra Az alapmodellekhez rendelt beavatkozástípusok potenciális forrásai

Az egyes szinteken kezelendő családok számának nagyságrendi becslése a helyzetleírás alapján települési szinten történik meg, de amennyiben az indokolt a megvalósítandó stratégiai szintű településcsoportos megközelítés alapján, úgy ezek a „csomagok” **településcsoportok szintjére emelve** alakulnak ki, hiszen a mobilizálás a településhatárokon túlra, térségfejlesztési szempontokat is érvényesítve, koordinálva valósulhat meg.

Fontos, hogy a bérlakásfejlesztések egyik hozadéka lehet a **lépcsőzetes lakásmobilitás**. A lépcsőzetes lakásmobilitás modell logikája szerint a megüresedett lakást hátra hagyó (jobb helyre, magasabb minőségű lakhatásba) kiköltöztetett lakók helyébe rosszabb helyzetből érkező családok tudnak költözni – vagy magántulajdonosként, vagy bérlőként –, arányaiban kisebb kockázatot vállalva a lakhatási költségek megnövekedése tekintetében. Ezt a filtrációra alapuló lépcsőzetes modellt számos bérlakásprogramban alkalmazzák mind városi, mind falusi programokon belül, éppen azért, hogy a családok alkalmazkodási kényszerét és

kockázatvállalását reális mederben tartásuk, ugyanakkor mégis jobb fizikai körülmények közé, biztonságos helyzetbe kerülhessenek a mobilizált családok.

Sok esetben nem lesz megüresedett és beköltözhető lakás a bérlakások segítségével mobilizált családok nyomán, hiszen – ahogy azt a prioritizálandó esetek is mutatják – a családok szétköltöztetése, a kiemelések esetén van hátramaradó család az adott lakhatásban. Ezzel együtt ebben a folyamatban is várható a stabilizáló, megerősítő kimenet, már csak azért is, mert a lakhatási helyzet zsúfoltságának normalizálódása egy biztonságosabb, stressznek és konfliktusokforrásoknak kevésbé kitett és stabilabb élethelyzetet eredményezhet.

6.2 A beavatkozások nagyságrendjének becslése

A FETE bérlakásprogram több célú beavatkozás kombinációját jelenti.

- (1) A **krízishelyzetek** kezelésére a bérlakás létesítések **15 %-át javasoljuk (300 lakás)**, amelyek elosztása az első forgatókönyv logikáját követi, azaz a legrosszabb helyzetű településeket hozza helyzetbe.
- (2) A bérlakásfejlesztési lehetőségek **75 %-ának** elosztása a második forgatókönyv logikáját követi, **relatív stabilabb helyzetben lévő települések előnybe részesítésével**.
- (3) A bérlakásprogram **10 %-át (200 lakást) a 300 településen kívül eső** megalapozottabb gazdasági, és szolgáltatási háttérrel rendelkező településeken javasoljuk létesíteni. Ezeket a lehetőségeket azonban a rászorultság alapján, az 1. forgatókönyv logikája szerint javasoljuk elosztani.

A KSH által kidolgozott főkomponensre épülő eljárással település szinten meghatároztuk a három beavatkozási irány kvótáit (amelyet a melléklet táblázata tartalmazza), ugyanakkor a **javaslatunk az, hogy a cselekvési terv (a programok) kidolgozásakor térségi megközelítés érvényesüljön**. A régióvezetők és program irányítói a régiójukon belüli definiálható térségekre határozzanak meg irányszámokat, amelyek a helyi feltételek függvényében (ahogy erről a következő fejezetben írunk) módosulhatnak.

A négy régióra is kiszámítottuk a három programelemre vonatkozó kvótákat, mind a folyamatos, mind pedig a csoportos számítási módszerrel, amelynek eredményeit a következő táblázat tartalmazza.

12. táblázat A bérlakás kvóták FETE régiók szerinti elosztása

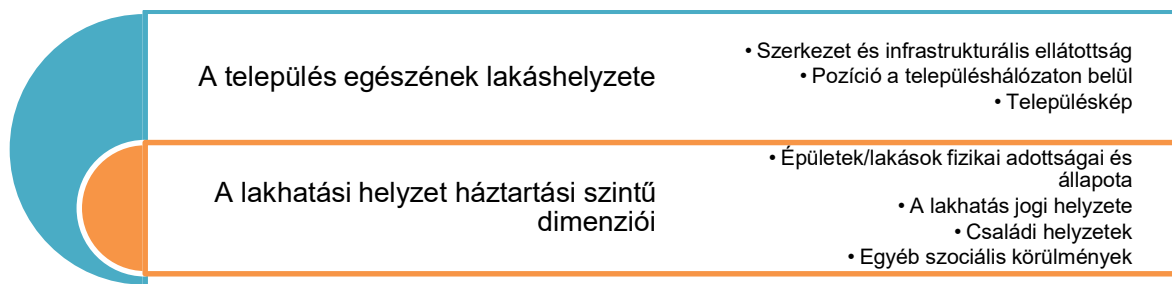
Régiók	Észak- Magyaror. régió = ÉMR	Észak- Alföldi régió = ÉAR	DÉL- Dunántúli régió = DDR	Heves - Nógrád régió = HNR	Összesen
Települések száma	84	95	79	42	300
Népesség száma	77 663	134 072	48 828	46 007	306 570
Krisis helyzetek kezelése (módszer: folytonos)	96,8	124,0	40,1	39,2	300
Krisis helyzetek kezelése (módszer: folytonos) 1000 főre jutó lakások száma	2,1	1,5	1,4	1,4	1,6
Krisis helyzetek kezelése (módszer: csoportos)	90,2	126,2	43,8	39,8	300
Krisis helyzetek kezelése (módszer: csoportos) 1000 főre jutó lakások száma	1,9	1,6	1,5	1,4	1,6
Bérlakás Integrációs (módszer:folytonos)	353	666	249	233	1 500
Bérlakás Integrációs (módszer:folytonos)1000 főre jutó lakások száma	4,5	5,0	5,1	5,1	4,9
Bérlakás Integrációs (módszer:csoportos)	328	675	253	244	1 500
Bérlakás Integrációs (módszer:csoportos)1000 főre jutó lakások száma	4,2	5,0	5,2	5,3	4,9
Mobilizáció (módszer: folytonos)	65	83	27	26	200
Mobilizáció (módszer: folytonos) 1000 lakosra jutó lakás	2,1	1,5	1,4	1,4	1,6
Mobilizáció (módszer: csoportos)	60	84	29	27	200
Mobilizáció (módszer: csoportos) 1000 lakosra jutó lakás	1,9	1,6	1,5	1,4	1,6
Bérlakás kvóta összes(módszer: folytonos)	514	872	316	298	2 000
Bérlakás kvóta összes(módszer: folytonos) 1000 lakosra jutó lakás	6,6	6,5	6,5	6,5	6,5
Bérlakás kvóta összes(módszer: csoportos)	478	885	326	310	2 000
Bérlakás kvóta összes(módszer: csoportos) 1000 lakosra jutó lakás	6,2	6,6	6,7	6,7	6,5

Forrás: KSH adatai alapján saját számítás

6.3 A bérlakásberuházások nagyságrendjeinek módosítása – mérlegelési algoritmusok a terepi adatgyűjtés és a települések pozícionálása alapján

A lakhatási diagnózis és beavatkozási terv eredményes kialakítása szempontjából kulcsfontosságú, hogy az elméleti, stratégiai döntéseket is magában foglaló modellek megvalósíthatóságát a helyi környezetben is megvizsgáljuk. A diagnózis tehát alapvetően két szinten kell, hogy folyamatosan vizsgálódjon: (1) a település perspektívája és adottságai, mint a helyi fejlesztések kontextusa, (2) a lakhatási szegénység, mint a beavatkozásokat meghatározó szükséglet. Ezek együtthetése alapján lehet meghatározni a települési, valamint a település határán kívüli (településcsoportos vagy azon túlmutató mobilizációs) fejlesztési szükségleteket.

4. ábra A lakhatási diagnózis és beavatkozási terv tematikus dimenziói

Az előző fejezetben bemutatott kvótarendszer szisztematikusan sorra veszi egyrészt a FETE program stratégiai célja – azaz a kríziskezelésen túlmutató társadalmi fejlesztés – alapján történő beruházásokhoz köthető fejlesztések erőforrásainak elosztási keretét. Ez a kiindulópontja a lakhatási diagnózisok lefektetésének és az erre épülő beavatkozási terveknek.

Ugyanakkor, ahogy azt az 5. fejezetben bemutatottuk, a beruházások megvalósíthatóságát számos tényező befolyásolja. Ezeket a tényezőket rendszerezi a következő táblázat, utalva mind a település egészének pozícionális paramétereire, mind a lakhatási helyzet állapotára. Fontos, hogy ezek a tényezők egymással összefüggenek, és adott esetben egymás hatását felül is írhatják.

13. táblázat A bérlakásfejlesztés nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal

	Bérlakásfejlesztés nagyságrendjét <u>növelő</u> irányba ható tényezők	Bérlakásfejlesztés nagyságrendjét <u>csökkentő</u> irányba ható tényezők	Mérőszám / kvalitatív indikátor
település közlekedési összeköttetése	amennyiben az összeköttetések erősek , a munkahelyekre ingázást lehetővé teszik, és az elingázás távolsága életszerű	amennyiben az összeköttetések gyengék és költségesek , mind a közúti, mind a közösségi közlekedési viszonylatban, a munkahelyekre ingázást nem teszik lehetővé	(1) elingázók relatív aránya a helyben foglalkoztathatókhoz képest (2) ingázás napi távolsága és ráfordított idő
helyi gazdaság fejlesztését szolgáló beruházások megléte	amennyiben foglalkoztatás bővülését szolgálja az addig csak közmunkában keresők köréhez képest	amennyiben nem módosul érdemben a csak közmunkában elhelyezhető aktív korúak aránya	(1) az ezekben a beruházásokban létrejött munkahelyek aránya (2) beruházások hozzájárulása a közmunkában foglalkoztatottak csökkenéséhez
helyben elérhető eladó és felújítható ingatlanok köre	amennyiben az elérhető lakások gazdaságosan felújíthatók a helyi lakáspiaci viszonyok között	amennyiben kevés vagy nincs elérhető és / vagy gazdaságosan felújítható lakás a helyi lakáspiaci viszonyok között	(1) megvásárolható és felújítható lakások száma (a települési kvótához képest)
közműinfrastruktúra	amennyiben a terület közművesített és az adott ingatlan esetén rendelkezésre áll a rácsatlakozási lehetőség	amennyiben a vízi-közmű hálózatra való rácsatlakozás nem lehetséges , új építés esetén pedig nem elérhető a csatornahálózat	(1) vízi-közműhálózat kiépítettsége a településen a potenciálisan fejleszthető településrészen, telken
megvásárlandó ingatlanok tulajdonviszonyai	amennyiben tiszta vagy alacsony költséggel tisztázhatók a jogviszonyok	terhelt és sok tulajdonos által birtokolt ingatlanok	(1) TAKARNET adatok
uzsora	főképp a lakhatási helyzetekben lecsapódó kevés uzsora	a településen elterjedt uzsora, szerteágazó függőségi helyzetek	(1) helyben informálisan bérbeadott lakások aránya (2) kiterjedt uzsorával foglalkozó családok jelenléte
iskola, szociális szolgáltatások elérhetősége	a helyben elérhető szolgáltatók köre a gyermekes, munkaképes korú szülővel rendelkező családok jóllétéhez szolgálja	a gyermekes, munkaképes korú szülővel rendelkező családok jóllétéhez szükséges szolgáltatások hiányoznak	(1) óvodai férőhelyek száma (2) iskolai férőhelyek száma (3) betöltött háziorvosi / gyermekorvosi praxis
szegregátumok relatív mérete a településen	kis szegregátum(ok), a településközpont nem szegregátum	egységesen hanyatló, többségében nyomorúságos élethelyzetek a telepeken, növekedő mértékben	(1) szegregátum lakosságának relatív mérete és növekedése a település egészének lakosságához képest

A fenti paraméterek egymáshoz képesti súlyozása is szükséges az egyéni települési kvóták módosításához, hiszen amennyiben pl. a településen nincs elérhető fejleszthető ingatlan, de az adott funkcionális településcsoporton belül más település esetén is elsősorban a fejlesztés nagyságrendjét csökkentő tényezők dominálnak, úgy akár a szorosan vett térségből való kifelé mobilizálás is indokoltá válhat. Amennyiben ugyanakkor más településen nem lennének elérhetők a szükséges minőségű köznevelési szolgáltatások, miközben az adott településen ezek ott vannak, de jelenleg nincs olyan gazdaságfejlesztési előzmény, amely érdemben tudna helyben is munkát adni (pl. a fiatal anyáknak), akik egy része idővel talán el is tud majd ingázni, úgy a „mérleg” mégis a helyben történő bérlakásfejlesztések felé tud billenni. A települések határain túlra történő mobilizálás a FETE települések fejlesztésének egyik stratégiai kérdése. A mérlegelendő szempontokat a következő táblázatban összesítettük.

14. táblázat A bérlakásfejlesztés településhatárokon kívülre történő mobilizálási céljának nagyságrendjét módosító tényezők a települési diagnózis alapján, mutatókkal

	Mobilizálás nagyságrendjét <u>növelő</u> irányba ható tényezők	Mobilizálás nagyságrendjét <u>csökkentő</u> irányba ható tényezők	Mérőszám / kvalitatív indikátor
településvezetés érdekelt a lakosság megtartásában	amennyiben nincs minőségi szolgáltatást nyújtó intézmény	amennyiben a köznevelési intézmény minőségi szolgáltatást nyújt	(1) szabad férőhelyek aránya (2) jobb módúak elhordják a gyermeküket
konfliktusok a küldő és befogadó települések között (családi szint)	amennyiben kiegyensúlyozott viszony	adott településről érkezőkkel szemben nagyok az előítéletek	(1) bevett költözési irányok a településről
ellenállás a fogadó településeken a roma családok ellen	amennyiben alacsony az előítéletesség	amennyiben erős az elutasítás és diszkrimináció	(1) az adott településre átköltözők tapasztalata (2) visszaáramlás konfliktusok miatt
szegregátumok potenciális áthelyeződése a fogadó településen	amennyiben az átköltözések nem hoznak létre gócpontot , nem nő számottevően a szegregáció	a fogadó területen magas és jelentősen nő a hátrányos helyzetű lakosság aránya a településhez képest	(1) telepek / szegregátumok mérete és méretének alakulása a fogadó településen
helyi növekedési centrum	amennyiben át lehet költözni a helyi növekedési centrumba	amennyiben nincs ilyen centrum és messzebb nehéz mobilizálni a családokat	(1) járásközpont vagy funkcionális településcsoport foglalkoztatási helyzetének alakulása (2) távolabbi centrumokban a költözés nem jellemző a településről
családok társadalmi kapcsolatrendszerének összetétele	amennyiben az informális támogató hálózat életben tartása mellett tud költözni, vagy nincs szükség folyamatos támogatásra az élet minden területén	amennyiben csak az informális támogató hálózat életben tartása és folyamatos szociális támogatás mellett boldogul a család	(1) családsegítésbe (nem) bevont családok köre és állapota

(folyt.)	Mobilizálás nagyságrendjét <u>növelő</u> irányba ható tényezők	Mobilizálás nagyságrendjét <u>csökkentő</u> irányba ható tényezők	Mérőszám / kvalitatív indikátor
céltelepülés árszínvonala	amennyiben a céltelepülési lakások gazdaságosabban újíthatók fel a célterületi lakáspiaci viszonyokhoz képest	amennyiben megfizethetetlen az árkülönbség	(1) megvásárolható és felújítható lakások száma (2) árkülönbség mértéke

Ezeket a tényezőket a kiegészítő kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtések alapján lehet súlyozni, az adott település fejlesztési perspektívájának kontextusában. Ez azt jelenti, hogy a helyi és településcsoportra vonatkozó kvóta módosításában a megvalósíthatóság szempontjait is kell rövidtávon érvényesíteni.

Fontos ugyanakkor, hogy egyrészt a lakhatási szegénységi élethelyzetek orvoslását közép- és hosszútávon a FETE települések más beavatkozásokkal is kell, hogy támogassák, hiszen a „2000 bérlakás program” jelenlegi nagyságrendje csak a bérlakásberuházások segítségével potenciálisan javítható és megválaszolandó szükségletek egy töredékét fogja tudni kezelni. Ezért is lényeges, hogy további források álljanak majd rendelkezésre, és a helyben megvalósított fejlesztések, az ezekhez kapcsolt elosztási logikák értékelése is megtörténjen.

Ez a bérlakásfejlesztési fázis egyúttal kísérletezési lehetőséget is adhat arra, hogy egy-egy települések közötti hálózatos megoldásnak, kríziskezelésnek, mobilizálásnak milyen fenntartható modellje alakítható ki a klasszikus szociális bérlakáskínálat bővítése mellett. Ugyanígy érdemes lehetőséget biztosítani arra is, hogy egy-egy régióban legalább esetenként kísérletezni lehessen azzal, hogy a kistelepülések lakosságszámmal összefüggő ellátottsági helyzetéből fakadóan hiányzó szolgáltatásokhoz hogyan tudnak hozzáférést biztosítani a FETE program családjai számára, legyen az a fogyatékosellátás, az egészségügyi ellátás vagy a gyerekjóléti és hajléktalanellátási formák kísért (vagy külső férőhelyként is működtethető) lakhatási megoldásai.

7 Mellékletek

7.1 Interjúvázak és a terepi adatgyűjtés eszköze

7.1.1 Kérdések a döntéshozók részére

- Milyennek látja a helyi és a térségi gazdasági helyzetet?

Hogyan tud az boldogulni, aki munkához tud jutni, milyen munkák ezek? Milyen foglalkoztatók vannak? Hogy lehet eljutni munkahelyekre?

- Mennyiben alakult át a helyi társadalom az elmúlt 10-30 évben?

Jellemző-e a településről történő elvándorlás, ez mely társadalmi csoportokat érinti. (arányaiban mindenképp fontos) Az elvándorlás időszakos (munkavállalás) vagy végleges (elköltözés), ez mennyiben alakítja át a helyi társadalmat? Bevándorlás (és annak jellemzői)?

- Mely településrészen halmozódnak a problémák, mi áll ennek a hátterében?

A település szegregátumainak jellemzői, hogyan változtak az elmúlt évtizedekben? (Mikor jöttek létre, infrastrukturális jellemzői hogyan változtak; változott-e az ott élők összetétele; mennyire volt jellemző az onnan való kiköltözés, és kiket érintett?)

- Milyennek látja a gyermekes családok közneveléssel kapcsolatos helyzetét, a helyi óvoda és iskola helyzetét?

Ki hordja el a gyereket máshova a körzetéhez képest? Hogyan jellemezné azokat az iskolákat, ahová a gyermekeket elhordják?

- Milyen a közbiztonság?

Jellemző-e a drogok/devianciák, uzsora jelenléte? Az uzsora milyen formái vannak jelen?

- Milyen megvalósult fejlesztések vitték eddig előbbre a település sorsát az elmúlt 10-15 évben?

A település mely területeit tudták fejleszteni? A fejlesztések során mi volt a fejlesztési elgondolás? Voltak célcsoporti fókuszok a fejlesztésekben? Mi nem volt hatásos? Milyen problémákat oldottak meg, melyek erősödtek fel?

- Milyen a helyi lakáspiac?

- Mit gondol, milyen helyi szervezeti kapacitások és hasznos próbálkozásai vannak a kritikusabb helyzetű településrészek, hátrányos helyzetű családok sorsának javítására?

- Mit tudunk elmondani a helyi elitről? Tapasztalató-e a helyi roma közösség rétegződése, ha igen, ezeket a csoportokat hogyan tudná jellemezni?

- Hogyan látja a település jövőjét 5-10-15 év múlva?

- Milyen tervek vannak a közeljövőben a fejlesztésekre (humán, infra)? Mit fognak tudni ezekkel orvosolni, mit nem?

7.1.2 Kérdések a családsegítésben szerepet vállaló szereplők részére

- A településen halmozódó szociális problémák közül mit tart a legfontosabbnak?

A veszélyeztetettség, segélyeztettség, eladósodottság, a szociális ellátások elérhetősége, helyi konfliktusok családok/kisebbség/többség között, stb.)

- Milyennek látja a gyermekes családok közneveléssel kapcsolatos helyzetét, a helyi óvoda és iskola helyzetét?

Ki hordja el a gyereket máshova a körzetéhez képest? Hogyan jellemezné azokat az iskolákat, ahová a gyermekeket elhordják?

- Mi jellemző a helyi lakhatási helyzetre?

A település szegregátumainak jellemzői, hogyan változtak az elmúlt évtizedekben? (Mikor jöttek létre, infrastrukturális jellemzői hogyan változtak; változott-e az ott élők összetétele; mennyire volt jellemző az onnan való kiköltözés, és kiket érintett?)

- Mi a legégetőbb egészségügyi probléma?

Mi jellemző a településen a koraszülések/kissúlyú csecsemők, általános egészségügyi helyzet/állapot, fogyatékkal, tartós betegséggel élők tekintetében? Milyen az ellátások elérhetősége és igénybe vétele?

- Milyen formái működnek a szakmákon belüli és a szakmák közötti megbeszéléseknek, összejöveteleknek? Mennyire gyakoriak a településen kívüli szakmai kapcsolatok; mik ezek jellemzői?

7.1.3 Kérdések a jelenlét pont munkatársai (a FETE 1-3. hullámába bevont települések esetén interjú a településen dolgozó szakmai stábbal) számára

- Melyek a legégetőbb lakhatási szegénységi helyzetek, és ezeknek mi a nagyságrendje?

- Milyen élethelyzetekben élők szorulnak azonnali mobilizálásra a településen belül?

- Milyen perspektivikus területi mobilitásba bekapcsolódó családokról tudnak?

- Mi a helyi lakáspiaci helyzet?

- Milyen tág értelemben vett lakhatási beavatkozásokkal próbálkoztak eddig, és mi volt ezeknek a fogadtatása, elfogadottsága?

- Mely településekre mennek a helyiek, hol vannak kiterjedtebb rokoni kapcsolatok, hova ingáznak (településcsoport kérdései)?

- Mi a helyi döntéshozatal hozzáállása a programhoz, egy potenciális lakhatási fejlesztési elemhez?

7.1.4 Kérdések egyéb olyan civil és/vagy roma szervezet számára, amely jelen van a település kirekesztett közösségének életében

- Mennyiben alakult át a helyi társadalom az elmúlt 10-30 évben?

Jellemző-e a településről történő elvándorlás, ez mely társadalmi csoportokat érinti. (arányaiban mindenképp fontos) Az elvándorlás időszakos (munkavállalás) vagy végleges (elköltözés), ez mennyiben alakítja át a helyi társadalmat? Bevándorlás (és annak jellemzői)?

- Mely településrészen halmozódnak a problémák, mi áll ennek a hátterében?

A település szegregátumainak jellemzői, hogyan változtak az elmúlt évtizedekben? (Mikor jöttek létre, infrastrukturális jellemzői hogyan változtak; változott-e az ott élők összetétele; mennyire volt jellemző az onnan való kiköltözés, és kiket érintett?)

- Milyen tevékenységekkel segítik a közösségeket, miben sikeresek, hol vannak még fejlesztési szükségletek, ezekhez hogyan kapcsolódik a lakhatás kérdése?

7.1.5 A lakhatási szakértő adatgyűjtése: a terepi bejárás

A települési adatlap a terveink szerint elsősorban a feltárható és a programba bevonható ingatlanok rögzítésére szolgál.

Ezen kívül tartalmazza:

- az alapadatok (KSH) településre generált verzióját
- a TAKARNET és az e-közmű legyűjtéseit a település térképén

A kvótát módosító kvalitatív paraméterek ellenőrző listáját, amelyeket a felkészítő dokumentumelemzés és adatelemzés során kigyűjt, majd a helyi interjúk során validál (ld. 6.3 fejezet táblázatai).

7.2 A lakhatási diagnózis és beavatkozási terv javasolt szerkezete

1. A település leírása

a) A település szerkezetének leírása

A település központja, a szegregátumok, a szilárd útburkolattal való ellátottság, közművek rendelkezésre állása, a helyi adottságok alapján hol, melyik településrészen vannak a legkritikusabb (külön: árvizes részek) és a fejlesztendő részek

b) A települési lakásminőség

Van-e elég lakható ingatlan, van-e elég felújítható ingatlan a településen, van-e uzsorával, ingatlankiadással foglalkozó személy a településen

Milyen lakhatással kapcsolatos fejlesztések voltak a településen: telepprogram, azok eredménye (új, felújított lakások, illetve hogyan osztották el: milyen célcsoportoknak, milyen kiválasztással.)

- c) *Milyen az önkormányzat hozzáállása a programhoz? (együttműködő, nem együttműködő, mennyire támogatja a településen belüli mobilizációt (szegregátumból kifelé, ha releváns) illetve a kifelé való mobilizáció blokkolásához fűződik-e valamilyen érdeke? (pl. gyerekszám helyi intézmények miatt, közmunka, egyéb függőségi rendszerek)*

2. A lakosság helyzete

Legfőbb lakhatási problémák a kitüntetett FETE célcsoport körében (különösen a 0-3 éves gyermekeket nevelők körében)

A település népességmegtartó erejére vonatkozó összefüggések

(munkahelyek a településen és a vonzáskörzetben, közösségi közlekedés (vagy munkáltatók által biztosított) módja, gyakorisága, van-e jelenleg elköltözés a településről (célcsoport), illetve ingázás (napi, hetelés), köznevelési intézmények (óvoda, általános iskola), a közösségi közlekedéstől való fizikai távolság, szociális intézmények, kulturális, szabadidős programokon való részvétel lehetősége, egészségügyi ellátottság (házi orvos, gyerekorvos)

3. A lakásállomány helyzete [adatok]

Épületek állapota, az életveszélyes házak számossága, aránya a településen

Lakósűrűségi viszonyok vizsgálata (a statisztikai adatok és a valós helyzet összevetése)

Üres ingatlanok száma (kapcsolódóan az üres ingatlanok tulajdonosi viszonyai, tehermentesek-e, ténylegesen megvásárolhatók-e)

4. Bérletfejlesztési beavatkozási terv

a. Összegzés: Priorizálási szintek leírása

- i. *Kríziskezelés szintjén kezelendő problémákkal érintett családok nagyságrendje és köre*
- ii. *Stabilizáció szintjén kezelendő problémákkal érintett családok nagyságrendje és köre*
- iii. *Mobilizáció szintjén kezelendő problémákkal érintett családok nagyságrendje és köre*

b. Javaslat a megoldásokra

- *Ehhez potenciálisan rendelkezésre álló fejlesztendő lakóterület meghatározása a településen belül,*
- *azon belül javaslat az RRF forrás keretében potenciálisan létrehozható bérleti megoldások nagyságrendjére, módosító paraméterek vizsgálata*
- *valamint további lakhatási beavatkozási eszközök kombinációjára.*

7.3 A települési kvóta értékei a javasolt modellben

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
DDR	Baranya	Alsószentmárton	2,54	2,15	2,22	4,01	1,70	1,44	6,46	7,60
DDR	Somogy	Beleg	0,26	0,28	3,59	3,02	0,18	0,19	4,03	3,49
DDR	Baranya	Bogárdmindszent	0,18	0,22	2,77	2,36	0,12	0,14	3,07	2,72
DDR	Somogy	Bolhó	0,33	0,35	4,53	3,82	0,22	0,24	5,08	4,41
DDR	Somogy	Büssü	0,62	0,75	0,77	1,74	0,42	0,50	1,81	2,99
DDR	Baranya	Cserdi	0,55	0,65	0,67	1,48	0,37	0,43	1,58	2,56
DDR	Somogy	Csókóly	0,60	0,71	5,85	5,37	0,40	0,47	6,85	6,55
DDR	Zala	Csörnyeföld	0,05	0,19	2,46	2,24	0,03	0,13	2,53	2,56
DDR	Baranya	Dencsháza	0,17	0,28	3,63	3,19	0,11	0,19	3,90	3,66
DDR	Zala	Dióskál	0,09	0,22	2,84	2,55	0,06	0,15	2,98	2,92
DDR	Baranya	Drávaatok	0,17	0,25	3,17	2,76	0,11	0,16	3,45	3,17
DDR	Somogy	Drávagárdony	0,17	0,16	0,90	0,86	0,11	0,11	1,17	1,12
DDR	Baranya	Drávaiványi	0,15	0,15	0,83	0,79	0,10	0,10	1,09	1,04
DDR	Baranya	Egyházasharaszti	0,20	0,23	1,86	1,69	0,14	0,15	2,20	2,07
DDR	Tolna	Értény	1,05	1,33	1,37	3,18	0,70	0,89	3,12	5,40
DDR	Tolna	Fürged	0,44	0,49	4,07	3,72	0,29	0,33	4,80	4,54
DDR	Somogy	Gadány	0,19	0,23	1,88	1,74	0,13	0,15	2,20	2,12
DDR	Baranya	Gilvánfa	0,72	0,61	0,63	1,14	0,48	0,41	1,84	2,16
DDR	Somogy	Görgeteg	0,50	0,56	7,22	6,12	0,33	0,37	8,06	7,06
DDR	Somogy	Gyugy	0,26	0,28	1,59	1,57	0,17	0,19	2,02	2,04
DDR	Tolna	Gyulaj	1,15	1,08	4,07	4,33	0,77	0,72	6,00	6,13
DDR	Baranya	Hirics	0,48	0,42	0,43	0,79	0,32	0,28	1,24	1,48
DDR	Somogy	Iharos	0,28	0,32	2,65	2,43	0,18	0,21	3,11	2,96
DDR	Somogy	Iharosberény	0,78	0,85	7,05	6,41	0,52	0,57	8,34	7,83
DDR	Somogy	Istvándi	0,78	0,91	0,94	2,09	0,52	0,61	2,24	3,61
DDR	Somogy	Kastélyosdombó	0,28	0,27	1,01	1,09	0,18	0,18	1,47	1,53
DDR	Somogy	Kazsok	0,26	0,30	1,68	1,67	0,18	0,20	2,12	2,16
DDR	Somogy	Kisbajom	0,64	0,69	0,71	1,53	0,42	0,46	1,78	2,68
DDR	Zala	Kistolimács	0,02	0,08	1,02	0,93	0,01	0,05	1,06	1,06
DDR	Tolna	Kisvejke	0,25	0,25	2,08	1,86	0,17	0,17	2,50	2,28
DDR	Baranya	Kisszentmárton	0,19	0,21	1,20	1,19	0,12	0,14	1,50	1,54
DDR	Tolna	Kocsola	0,67	0,86	7,13	6,63	0,44	0,58	8,23	8,07

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
DDR	Somogy	Kőkút	0,78	0,92	0,94	2,11	0,52	0,61	2,24	3,63
DDR	Somogy	Kutas	0,50	0,71	9,12	7,90	0,33	0,47	9,95	9,08
DDR	Somogy	Lábod	0,34	0,91	11,66	10,49	0,23	0,60	12,22	12,00
DDR	Somogy	Lakócsa	0,17	0,26	3,29	2,87	0,11	0,17	3,57	3,29
DDR	Baranya	Lúzsok	0,32	0,40	0,41	0,93	0,22	0,26	0,95	1,59
DDR	Tolna	Magyarkeszi	0,40	0,55	7,11	6,15	0,27	0,37	7,78	7,07
DDR	Somogy	Mike	0,21	0,29	3,68	3,17	0,14	0,19	4,04	3,65
DDR	Zala	Mikkarácsonyfa	0,41	0,43	1,63	1,80	0,28	0,29	2,32	2,52
DDR	Baranya	Mindszentgodisa	0,33	0,41	5,23	4,47	0,22	0,27	5,78	5,15
DDR	Veszprém	Nagydém	0,11	0,17	2,22	1,93	0,08	0,12	2,41	2,22
DDR	Somogy	Nagykorpád	0,18	0,26	3,38	2,93	0,12	0,18	3,68	3,37
DDR	Tolna	Nagyszokoly	0,55	0,62	5,09	4,64	0,37	0,41	6,01	5,67
DDR	Somogy	Nemesdéd	1,18	1,33	1,37	3,00	0,79	0,89	3,34	5,22
DDR	Somogy	Nikla	0,61	0,60	3,41	3,29	0,41	0,40	4,42	4,29
DDR	Baranya	Old	0,36	0,37	1,39	1,52	0,24	0,25	1,99	2,13
DDR	Zala	Oltárc	0,21	0,21	1,21	1,17	0,14	0,14	1,56	1,52
DDR	Tolna	Ozora	0,93	1,14	9,45	8,73	0,62	0,76	11,00	10,64
DDR	Somogy	Ötvöskőnyi	0,77	0,80	4,53	4,43	0,51	0,53	5,81	5,76
DDR	Somogy	Pálmajor	0,69	0,57	0,58	1,03	0,46	0,38	1,73	1,98
DDR	Tolna	Pári	0,29	0,31	3,96	3,33	0,20	0,21	4,45	3,84
DDR	Baranya	Patapoklosi	0,15	0,16	2,04	1,72	0,10	0,11	2,29	1,99
DDR	Baranya	Piskó	0,35	0,43	0,45	1,02	0,23	0,29	1,03	1,75
DDR	Somogy	Pusztakovácsi	0,75	0,74	4,23	4,08	0,50	0,50	5,49	5,32
DDR	Veszprém	Pusztamiske	0,22	0,28	2,35	2,19	0,14	0,19	2,71	2,67
DDR	Somogy	Rinyaszentkirály	0,50	0,42	1,59	1,63	0,33	0,28	2,41	2,33
DDR	Fejér	Sátkeresztúr	3,23	2,82	10,65	11,06	2,15	1,88	16,04	15,77
DDR	Tolna	Sárpilis	0,36	0,43	3,57	3,29	0,24	0,29	4,16	4,01
DDR	Baranya	Siklósnagyfalu	0,59	0,72	0,74	1,68	0,39	0,48	1,72	2,88
DDR	Baranya	Somogyapáti	0,09	0,24	3,07	2,75	0,06	0,16	3,23	3,15
DDR	Somogy	Somogyfajsz	0,38	0,39	3,18	2,84	0,26	0,26	3,82	3,49
DDR	Baranya	Somogyhatvan	0,21	0,24	2,02	1,86	0,14	0,16	2,36	2,26
DDR	Somogy	Somogyásmon	0,74	0,78	2,94	3,25	0,49	0,52	4,16	4,55
DDR	Somogy	Somogyzentpál	0,70	0,70	3,98	3,86	0,46	0,47	5,14	5,03
DDR	Somogy	Somogyámos	0,36	0,49	4,08	3,82	0,24	0,33	4,69	4,65
DDR	Baranya	Sósvertike	0,10	0,11	0,90	0,81	0,07	0,07	1,06	1,00
DDR	Baranya	Sumony	0,46	0,37	1,77	1,94	0,31	0,25	2,53	2,56
DDR	Somogy	Szabás	0,53	0,51	2,93	2,82	0,35	0,34	3,81	3,67
DDR	Zala	Szentpéterúr	1,02	1,05	3,94	4,33	0,68	0,70	5,64	6,07

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
DDR	Somogy	Tarany	0,48	0,56	7,24	6,17	0,32	0,38	8,04	7,11
DDR	Somogy	Táska	0,14	0,20	2,52	2,18	0,09	0,13	2,74	2,51
DDR	Somogy	Tengőd	0,10	0,20	2,57	2,28	0,07	0,13	2,74	2,61
DDR	Baranya	Téseny	0,23	0,25	1,43	1,42	0,15	0,17	1,82	1,84
DDR	Baranya	Vejti	0,06	0,08	0,98	0,84	0,04	0,05	1,08	0,97
DDR	Baranya	Versend	0,99	1,05	3,97	4,41	0,66	0,70	5,62	6,17
DDR	Baranya	Zádor	0,12	0,16	2,02	1,74	0,08	0,10	2,22	2,01
DDR	Zala	Zajk	0,24	0,25	0,94	1,03	0,16	0,17	1,34	1,44
DDR	Zala	Zalakaró	2,65	2,54	14,43	13,82	1,77	1,69	18,85	18,06
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Aranyosapáti	2,39	2,39	9,03	9,83	1,60	1,60	13,02	13,82
ÉAR	Hajdú-Bihar	Bagamér	3,14	2,81	10,62	11,12	2,09	1,88	15,85	15,81
ÉAR	Csongrád-Csanád	Baks	0,86	0,99	12,71	10,79	0,58	0,66	14,15	12,44
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Beregdaróc	0,81	0,87	4,96	4,88	0,54	0,58	6,31	6,33
ÉAR	Hajdú-Bihar	Berekbőszörmény	1,24	1,27	10,47	9,40	0,83	0,85	12,54	11,51
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Besenyőd	0,77	0,84	3,18	3,56	0,52	0,56	4,47	4,96
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Beszterec	0,71	0,68	5,61	4,98	0,47	0,45	6,78	6,11
ÉAR	Hajdú-Bihar	Bojt	0,77	0,62	2,36	2,37	0,51	0,42	3,64	3,42
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Botpalád	1,22	1,53	1,58	3,62	0,82	1,02	3,62	6,17
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Bököny	2,29	2,65	15,07	15,06	1,52	1,77	18,88	19,48
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csaholc	0,92	0,80	3,02	3,14	0,61	0,53	4,55	4,48
ÉAR	Csongrád-Csanád	Csanádalberri	0,24	0,31	2,52	2,34	0,16	0,20	2,93	2,85
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Csegöld	0,42	0,47	3,89	3,55	0,28	0,31	4,59	4,34
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Csépa	0,56	0,80	10,27	8,90	0,37	0,53	11,20	10,23
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Encsencs	1,74	1,68	9,54	9,15	1,16	1,12	12,44	11,94
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Eperjeske	0,65	0,83	6,86	6,36	0,44	0,55	7,94	7,75
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Fábiánháza	1,53	1,55	8,83	8,58	1,02	1,04	11,37	11,16
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Gacsály	1,04	1,12	4,23	4,72	0,69	0,75	5,96	6,59
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Gemzse	1,10	0,92	3,47	3,54	0,73	0,61	5,30	5,08
ÉAR	Békés	Geszt	0,41	0,50	4,13	3,82	0,27	0,33	4,81	4,66
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Gyüre	0,73	0,89	7,37	6,81	0,49	0,60	8,59	8,30
ÉAR	Hajdú-Bihar	Hajdúszovát	2,93	2,76	15,67	14,95	1,95	1,84	20,55	19,55
ÉAR	Hajdú-Bihar	Hencida	1,37	1,23	4,63	4,86	0,91	0,82	6,91	6,91
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Hodász	3,91	3,81	14,37	15,51	2,61	2,54	20,90	21,86
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Ilk	1,09	1,14	6,46	6,30	0,73	0,76	8,28	8,20
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Jánkmajtis	1,07	1,19	9,81	8,92	0,72	0,79	11,60	10,90
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kántorjánosi	2,56	2,32	8,74	9,18	1,71	1,54	13,01	13,04
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kékcse	0,69	0,73	9,36	7,88	0,46	0,49	10,50	9,09
ÉAR	Csongrád-Csanád	Királyhegyes	0,26	0,29	3,71	3,14	0,17	0,19	4,14	3,62

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kisar	0,79	0,77	6,36	5,67	0,52	0,51	7,67	6,96
ÉAR	Hajdú-Bihar	Kokad	0,64	0,71	2,69	3,03	0,42	0,48	3,75	4,22
ÉAR	Hajdú-Bihar	Konyár	1,65	1,92	10,91	10,92	1,10	1,28	13,67	14,11
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Kömörő	0,43	0,42	3,42	3,40	0,29	0,28	4,14	3,73
ÉAR	Hajdú-Bihar	Körösszakál	0,36	0,40	5,08	4,30	0,24	0,26	5,68	4,96
ÉAR	Békés	Kunágota	0,79	1,22	15,65	13,65	0,52	0,81	16,96	15,68
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Magosliget	0,49	0,57	0,59	1,29	0,33	0,38	1,41	2,24
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Magy	0,33	0,42	5,43	4,67	0,22	0,28	5,98	5,37
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Méhtelek	0,65	0,62	3,54	3,39	0,43	0,42	4,62	4,43
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Mezőladány	0,70	0,78	6,42	5,84	0,47	0,52	7,60	7,14
ÉAR	Hajdú-Bihar	Mezősas	0,31	0,41	3,40	3,18	0,21	0,27	3,92	3,86
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Milota	0,80	0,85	4,83	4,74	0,53	0,57	6,17	6,16
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagycserkesz	1,47	1,46	8,30	8,02	0,98	0,97	10,74	10,45
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagydobos	2,25	2,05	11,66	11,02	1,50	1,37	15,41	14,44
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagyecsed	3,88	4,35	35,90	32,73	2,58	2,90	42,36	39,98
ÉAR	Csongrád-Csanád	Nagyér	0,27	0,34	2,82	2,61	0,18	0,23	3,28	3,18
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nagyszekeres	0,23	0,24	3,13	2,63	0,15	0,16	3,51	3,04
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírbétek	2,38	2,61	14,84	14,66	1,59	1,74	18,81	19,02
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírkáta	2,60	2,16	8,14	8,28	1,73	1,44	12,47	11,88
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírmihálydi	4,20	4,01	4,13	8,17	2,80	2,67	11,14	14,85
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírparasznya	0,71	0,67	5,52	4,87	0,48	0,45	6,71	5,99
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírpiilis	2,55	1,62	1,67	2,17	1,70	1,08	5,91	4,87
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Nyírvasvári	0,95	0,98	12,56	10,54	0,63	0,65	14,13	12,17
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Olcsva	0,66	0,62	3,51	3,34	0,44	0,41	4,61	4,37
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Ókörtőfűpös	1,82	2,02	7,62	8,56	1,21	1,35	10,65	11,93
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Paszab	1,22	1,33	5,00	5,58	0,82	0,88	7,04	7,79
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Penészlek	0,82	0,89	5,05	4,98	0,55	0,59	6,43	6,46
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Piricse	2,08	2,04	7,69	8,32	1,38	1,36	11,16	11,72
ÉAR	Hajdú-Bihar	Pocsaj	2,47	2,28	12,99	12,34	1,64	1,52	17,10	16,14
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Porcsalma	2,87	3,09	11,66	12,98	1,91	2,06	16,45	18,14
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Rétközberencs	1,29	1,25	4,72	5,08	0,86	0,83	6,87	7,17
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Rohod	0,73	0,85	7,05	6,46	0,49	0,57	8,27	7,89
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Rozsály	0,58	0,64	3,62	3,58	0,39	0,42	4,58	4,64
ÉAR	Hajdú-Bihar	Sáp	0,48	0,58	4,79	4,41	0,32	0,39	5,59	5,38
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szamoskér	0,21	0,29	2,41	2,27	0,14	0,19	2,76	2,75
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Szatmárcseke	1,53	1,42	8,06	7,65	1,02	0,94	10,61	10,02
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Székely	0,94	0,91	5,17	4,96	0,63	0,61	6,73	6,48
ÉAR	Hajdú-Bihar	Szerrep	1,57	1,76	7,94	7,46	1,05	1,17	10,56	10,39

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tarpa	2,08	2,36	13,41	13,35	1,39	1,57	16,88	17,28
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Timár	0,69	0,88	7,28	6,76	0,46	0,59	8,44	8,24
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszaadony	0,55	0,60	3,42	3,37	0,37	0,40	4,34	4,37
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszabecs	1,04	0,99	8,18	7,26	0,69	0,66	9,91	8,91
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszabercel	1,49	1,60	9,07	8,92	0,99	1,06	11,56	11,58
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszabездé	0,32	0,88	11,36	10,24	0,21	0,59	11,89	11,72
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszabó	5,22	3,77	3,88	6,00	3,48	2,51	12,59	12,28
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszabura	5,43	5,28	5,44	10,87	3,62	3,52	14,50	19,66
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszadada	1,31	1,48	12,24	11,17	0,88	0,99	14,43	13,64
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszaderzs	0,44	0,53	6,76	5,76	0,30	0,35	7,50	6,63
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszadob	2,07	1,94	15,99	14,12	1,38	1,29	19,44	17,35
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszaeszlár	2,23	2,15	12,23	11,74	1,49	1,43	15,95	15,32
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Tiszaigaz	0,38	0,39	5,02	4,22	0,25	0,26	5,65	4,87
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszakanyár	0,52	0,75	9,59	8,32	0,34	0,50	10,45	9,56
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszakerecseny	1,12	1,12	4,21	4,57	0,75	0,74	6,08	6,43
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszamogyorós	0,50	0,49	4,06	3,63	0,33	0,33	4,89	4,45
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszarád	0,79	1,02	1,05	2,43	0,53	0,68	2,37	4,13
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tiszavid	0,87	1,03	1,07	2,38	0,58	0,69	2,52	4,10
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tisztaberek	1,01	1,22	1,26	2,85	0,67	0,82	2,94	4,89
ÉAR	Hajdú-Bihar	Told	0,52	0,50	0,52	1,02	0,35	0,33	1,39	1,86
ÉAR	Jász-Nagykun-Szolnok	Tomajmonostora	0,31	0,34	4,43	3,75	0,20	0,23	4,94	4,32
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tunyogmatolcs	0,87	1,18	15,11	13,03	0,58	0,78	16,56	14,99
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Túristvándi	0,81	0,88	3,33	3,72	0,54	0,59	4,68	5,20
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Túrriőse	0,41	0,42	3,48	3,13	0,28	0,28	4,17	3,83
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tuzsér	3,68	3,87	14,61	16,15	2,45	2,58	20,74	22,60
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Újkenéz	0,58	0,67	5,52	5,06	0,39	0,45	6,49	6,17
ÉAR	Hajdú-Bihar	Újléta	1,23	1,29	4,87	5,38	0,82	0,86	6,92	7,54
ÉAR	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Uszka	1,35	1,00	1,03	1,64	0,90	0,67	3,27	3,31
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Abaújszolnok	0,59	0,34	0,35	0,40	0,39	0,23	1,33	0,98
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Alsóvadász	1,72	1,66	6,25	6,71	1,14	1,10	9,11	9,47
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Arló	5,91	6,24	6,43	13,53	3,94	4,16	16,28	23,93
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Ároktő	1,08	0,96	5,48	5,15	0,72	0,64	7,28	6,76
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Aszaló	1,24	1,29	10,67	9,62	0,82	0,86	12,73	11,77
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Baktakék	1,08	1,32	1,37	3,10	0,72	0,88	3,17	5,31
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Balajt	0,92	0,86	0,89	1,73	0,62	0,58	2,43	3,17
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Beret	0,54	0,51	0,52	1,02	0,36	0,34	1,42	1,86
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Bótválenke	0,89	0,45	0,46	0,36	0,59	0,30	1,94	1,11
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Boldogkőújfalú	1,22	1,15	1,18	2,32	0,81	0,76	3,21	4,23

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes: (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes: (módszer: csoportos)
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsodbóta	0,74	0,75	4,25	4,12	0,49	0,50	5,48	5,36
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Borsodszirák	0,35	0,58	7,48	6,56	0,23	0,39	8,06	7,53
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csenyété	1,79	0,69	0,71	0,00	1,19	0,46	3,70	1,15
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Csernely	0,84	0,81	3,04	3,25	0,56	0,54	4,44	4,60
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Dámóc	0,34	0,35	1,32	1,46	0,22	0,23	1,89	2,05
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Domaháza	0,87	0,86	3,23	3,49	0,58	0,57	4,68	4,91
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Fáj	1,67	0,81	0,84	0,59	1,11	0,54	3,62	1,94
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Farkaslyuk	2,66	3,19	3,29	7,39	1,77	2,13	7,72	12,71
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Felsődobosza	0,64	0,63	5,24	4,67	0,43	0,42	6,31	5,73
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Felsőbagy	0,46	0,38	0,39	0,69	0,30	0,25	1,15	1,32
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Felsőregmec	0,72	0,53	0,55	0,87	0,48	0,35	1,74	1,75
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Felsőtelekes	0,42	0,45	3,73	3,38	0,28	0,30	4,43	4,13
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Felsővadász	1,10	0,93	0,96	1,73	0,74	0,62	2,80	3,28
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Forró	2,01	2,36	13,43	13,46	1,34	1,57	16,78	17,40
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Fülökércs	0,98	0,74	0,76	1,23	0,65	0,49	2,39	2,46
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Gadna	1,05	0,57	0,59	0,57	0,70	0,38	2,34	1,52
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Gagybátor	0,47	0,41	0,43	0,79	0,32	0,28	1,22	1,48
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Gesztye	1,14	1,29	16,61	14,08	0,76	0,86	18,51	16,24
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Girfincs	1,03	1,00	3,75	4,03	0,69	0,66	5,48	5,69
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Göncruszka	0,46	0,47	3,84	3,44	0,31	0,31	4,61	4,22
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Györgytarló	0,26	0,33	2,73	2,54	0,17	0,22	3,16	3,09
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hangács	0,24	0,28	3,58	3,04	0,16	0,19	3,99	3,51
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hangony	1,11	1,07	8,85	7,87	0,74	0,71	10,69	9,66
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hejőszalonta	1,31	1,46	1,51	3,26	0,88	0,97	3,69	5,70
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hernádszentandrás	0,51	0,48	1,82	1,93	0,34	0,32	2,67	2,73
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Hernádvécse	2,16	1,97	2,03	3,88	1,44	1,31	5,62	7,16
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Homrogd	0,25	0,43	5,56	4,89	0,17	0,29	5,98	5,62
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Jákfalva	0,45	0,41	2,34	2,21	0,30	0,27	3,09	2,90
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Járdánháza	1,65	1,59	9,01	8,63	1,10	1,06	11,77	11,28
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Kázmárk	0,91	0,90	5,10	4,92	0,61	0,60	6,62	6,42
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Kelemér	0,68	0,83	0,86	1,95	0,45	0,55	1,98	3,34
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Kesznyéten	2,12	1,95	7,36	7,78	1,41	1,30	10,89	11,04
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Kovácsvágás	0,62	0,55	3,15	2,97	0,41	0,37	4,18	3,89
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Köröm	3,04	2,37	2,44	4,09	2,03	1,58	7,51	8,03
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Krasznokvajda	0,17	0,24	3,06	2,64	0,12	0,16	3,35	3,04
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Lácacséke	0,58	0,48	0,50	0,89	0,39	0,32	1,47	1,70
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Lak	1,25	1,23	1,27	2,57	0,83	0,82	3,35	4,63
ÉMÉR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Léh	0,12	0,19	2,48	2,17	0,08	0,13	2,69	2,49

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Martonyi	0,31	0,31	1,75	1,68	0,21	0,20	2,27	2,19
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Monaj	0,30	0,30	1,15	1,25	0,20	0,20	1,65	1,76
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Nagykíhiz	0,22	0,25	1,43	1,42	0,15	0,17	1,80	1,84
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Nemesbikk	0,47	0,66	5,45	5,12	0,31	0,44	6,23	6,22
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Novajdrány	0,98	0,94	7,75	6,88	0,65	0,63	9,38	8,45
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Ónod	2,00	2,09	11,88	11,62	1,33	1,39	15,21	15,11
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Pere	0,39	0,35	1,33	1,40	0,26	0,23	1,98	1,99
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Prügy	2,14	2,18	12,38	12,03	1,42	1,45	15,94	15,66
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Rakaca	2,01	1,47	1,51	2,38	1,34	0,98	4,86	4,83
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Rakacaszend	0,38	0,33	1,23	1,26	0,26	0,22	1,87	1,81
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Rásonysápberencs	0,24	0,27	3,43	2,90	0,16	0,18	3,83	3,35
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Ricse	1,49	1,58	8,97	8,80	0,99	1,05	11,46	11,43
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajókaza	3,69	3,52	13,28	14,23	2,46	2,35	19,43	20,09
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajónémeti	0,47	0,50	1,90	2,11	0,31	0,34	2,69	2,95
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajópetri	0,67	0,69	8,85	7,42	0,45	0,46	9,97	8,57
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Sály	1,21	1,41	8,00	7,99	0,81	0,94	10,02	10,34
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Selyeb	0,74	0,84	0,86	1,89	0,49	0,56	2,09	3,29
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Semjén	0,53	0,58	2,18	2,44	0,35	0,38	3,05	3,40
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szakácsi	0,56	0,34	0,35	0,41	0,38	0,22	1,29	0,97
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szalonna	0,73	0,70	5,82	5,17	0,44	0,47	7,03	6,35
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szemere	0,66	0,81	0,83	1,89	0,44	0,54	1,94	3,24
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szendrőlád	5,34	3,95	4,07	6,46	3,56	2,63	12,97	13,03
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Szin	1,88	1,53	1,57	2,74	1,25	1,02	4,71	5,29
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Taktabáj	0,84	0,99	1,02	2,29	0,56	0,66	2,42	3,94
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Taktakenéz	1,45	1,29	4,86	5,07	0,97	0,86	7,27	7,22
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Taktaszada	1,71	1,68	9,53	9,19	1,14	1,12	12,38	11,98
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	TiszacsERMely	0,67	0,85	0,87	2,02	0,44	0,56	1,98	3,43
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Tiszakarád	2,44	2,63	9,94	11,07	1,62	1,76	14,00	15,46
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Tiszatarján	0,87	0,98	8,09	7,38	0,58	0,65	9,53	9,02
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Tomanádaska	3,06	1,39	1,44	0,74	2,04	0,93	6,53	3,06
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Tornaszentjakab	0,27	0,24	0,89	0,93	0,18	0,16	1,35	1,32
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Vilmány	3,06	2,59	2,67	4,81	2,04	1,73	7,78	9,12
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Viss	0,40	0,40	3,34	2,99	0,27	0,27	4,01	3,66
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Vizsoly	0,97	0,86	3,24	3,38	0,65	0,57	4,86	4,81
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	Zádorfalva	0,72	0,79	0,82	1,76	0,48	0,53	2,02	3,08
ÉMR	Borsod-Abaúj-Zemplén	ZemplénaGárd	0,54	0,62	3,55	3,55	0,36	0,42	4,44	4,59
HNR	Heves	Átány	2,03	1,68	6,33	6,43	1,35	1,12	9,72	9,22
HNR	Nógrád	Csesztve	0,13	0,17	2,13	1,83	0,09	0,11	2,36	2,10

Régió	Megye	Település	Krizishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krizishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
HNR	Nógrád	Eceg	0,69	0,84	6,90	6,37	0,46	0,56	8,05	7,76
HNR	Nógrád	Egyházaskerge	0,35	0,36	4,59	3,85	0,23	0,24	5,17	4,44
HNR	Nógrád	Endrefalva	1,44	1,29	4,85	5,07	0,96	0,86	7,25	7,21
HNR	Heves	Erdőkövesd	0,32	0,34	4,37	3,68	0,21	0,23	4,90	4,24
HNR	Heves	Erk	1,30	1,07	4,03	4,08	0,87	0,71	6,21	5,87
HNR	Heves	Gyöngyösoroszi	0,92	1,09	8,97	8,24	0,61	0,72	10,51	10,06
HNR	Heves	Halmajuga	1,05	1,16	6,61	6,55	0,70	0,78	8,35	8,49
HNR	Heves	Hevesaranyos	0,14	0,28	3,63	3,23	0,09	0,19	3,85	3,70
HNR	Nógrád	Hugyag	0,88	0,79	4,47	4,21	0,58	0,52	5,93	5,52
HNR	Nógrád	Ipolytarnóc	0,10	0,21	2,71	2,41	0,07	0,14	2,88	2,77
HNR	Nógrád	Kálló	2,17	1,77	6,68	6,74	1,45	1,18	10,29	9,69
HNR	Nógrád	Karancsság	1,08	1,12	6,39	6,24	0,72	0,75	8,19	8,11
HNR	Heves	Kerecsend	1,29	1,61	13,27	12,28	0,86	1,07	15,41	14,96
HNR	Heves	Kömlő	2,43	2,24	8,45	8,94	1,62	1,49	12,49	12,68
HNR	Nógrád	Litke	0,64	0,75	4,26	4,26	0,43	0,50	5,32	5,51
HNR	Nógrád	Lucfalva	0,28	0,30	3,82	3,22	0,18	0,20	4,28	3,72
HNR	Nógrád	Magyargéc	0,68	0,74	4,19	4,14	0,45	0,49	5,32	5,37
HNR	Nógrád	Mátraverebély	0,94	1,30	10,76	10,09	0,63	0,87	12,33	12,27
HNR	Nógrád	Nagybárkány	0,42	0,46	3,79	3,45	0,28	0,31	4,48	4,21
HNR	Heves	Nagyfüged	0,84	0,87	11,13	9,34	0,56	0,58	12,53	10,78
HNR	Nógrád	Nagylóc	0,68	0,78	10,00	8,49	0,45	0,52	11,13	9,79
HNR	Nógrád	Nógrádmegyer	1,53	1,44	8,20	7,82	1,02	0,96	10,75	10,22
HNR	Nógrád	Nógrádszakál	0,91	0,74	2,81	2,84	0,60	0,50	4,32	4,09
HNR	Nógrád	Rimóc	1,17	1,17	9,68	8,66	0,78	0,78	11,62	10,62
HNR	Nógrád	Ságújfalu	0,61	0,68	5,64	5,14	0,41	0,46	6,66	6,28
HNR	Nógrád	Sóshartyán	1,45	1,71	1,77	3,95	0,96	1,14	4,18	6,81
HNR	Nógrád	Szalmatercs	0,16	0,22	2,83	2,44	0,11	0,15	3,10	2,81
HNR	Nógrád	Szátok	0,78	0,67	2,53	2,61	0,52	0,45	3,84	3,73
HNR	Heves	Szentdomonkos	0,22	0,23	2,93	2,47	0,14	0,15	3,29	2,85
HNR	Nógrád	Szilaspogony	0,42	0,35	1,31	1,33	0,28	0,23	2,02	1,91
HNR	Nógrád	Szirák	1,22	1,36	5,13	5,77	0,81	0,91	7,16	8,04
HNR	Heves	Tarnabod	1,39	1,18	1,22	2,21	0,93	0,79	3,54	4,19
HNR	Heves	Tarnalelesz	1,63	1,81	6,83	7,68	1,09	1,21	9,55	10,70
HNR	Heves	Tarnaörs	1,60	1,63	9,27	9,01	1,07	1,09	11,95	11,73
HNR	Heves	Tamaszentmiklós	0,65	0,73	4,16	4,13	0,44	0,49	5,25	5,35
HNR	Heves	Tarnaszadány	1,60	1,34	5,07	5,18	1,07	0,90	7,73	7,42
HNR	Pest	Tatarszentgyörgy	0,83	0,91	11,72	9,90	0,56	0,61	13,10	11,42
HNR	Heves	Tiszanána	1,87	1,75	14,40	12,71	1,25	1,16	17,53	15,62

Régió	Megye	Település	Krízishelyzetek kezelése (módszer: folyamatos)	Krízishelyzetek kezelése (módszer: csoportos)	Bérlakás Integrációs (módszer: folyamatos)	Bérlakás Integrációs (módszer: csoportos)	Mobilizáció (módszer: folytonos)	Mobilizáció (módszer: csoportos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: folytonos)	Bérlakás kvóta összes (módszer: csoportos)
HNR	Heves	Vécs	0,00	0,32	4,08	3,82	0,00	0,21	4,08	4,35
HNR	Nógrád	Zabar	0,37	0,36	2,02	1,93	0,25	0,24	2,64	2,52
Összesen			300	300	500	500	200	200	2 000	2 000